

**PROFESSIONELE BACHELOR IN HET ONDERWIJS
KLEUTERONDERWIJS**

Zelfstandig project

Taalinitiatie Frans bij kleuters

PROMOTOR
ALIDA PIERARDS

CARA PEETERS
ACADEMIEJAAR 2016-2017

**PROFESSIONELE BACHELOR IN HET ONDERWIJS
KLEUTERONDERWIJS**

Zelfstandig project

Taalinitiatie Frans bij kleuters

PROMOTOR
ALIDA PIERARDS

CARA PEETERS
ACADEMIEJAAR 2016-2017

Woord vooraf

Het voorbije academiejaar heb ik literatuurstudie en stageacties verricht om te komen tot de kennis en vaardigheden over taalinitiatie Frans bij kleuters.

Dit zelfstandig project heb ik volbracht in samenwerking met mijn promotor Alida Pierards. In dit woord vooraf wil ik haar graag bedanken voor haar ondersteuning tijdens mijn onderzoek.

Daarnaast gaat mijn dank uit naar de drie leerkrachten die me de kans hebben gegeven taalinitiatie Frans een plaats te geven in hun klasgebeuren. Hartelijk dank aan Stijn Driesen, Katja Declerck en Ilse Luts.

Vervolgens bedank ik de twee basisscholen, Het Talentenpalet in Sint-Truiden en Basisschool Herckerhof in Herk-de-Stad, voor hun medewerking.

Cara Peeters

Inhoudsopgave

Inleiding	5
Hoofdstuk 1: Oriënteren en Richten	6
1.1 Eerste kennismaking met taalinitiatie Frans tijdens de stage	6
1.2 Stage-ervaringen in het derde jaar.....	6
1.2.1 Peuters – eerste kleuterklas.....	6
1.2.2 Tweede kleuterklas	6
1.2.3 Derde kleuterklas	6
1.3 Beschrijving praktijkprobleem	7
1.3.1 Wat is het probleem?	8
1.3.2 Wie heeft te kampen met het probleem?	9
1.3.3 Wanneer treedt het probleem op?	9
1.3.4 Waarom is het een probleem?	9
1.3.5 Waar doet het probleem zich voor?	10
1.3.6 Hoe is het probleem ontstaan?.....	10
1.4 Onderzoeksdoel	10
1.5 Onderzoeksvraag	10
Hoofdstuk 2: Onderzoeksaanpak	11
Hoofdstuk 3: Verzamelen en analyseren.....	13
3.1 Afname enquête	13
3.2 Literatuurstudie.....	13
3.2.1 Taalinitiatie Frans.....	13
3.2.2 Vier basisdoelen taalinitiatie Frans.....	14
3.2.3 Talensensibilisering.....	15
3.2.4 Formeel vreemdetalenonderwijs	15
3.2.5 Waarom taalinitiatie Frans bij jonge kinderen?	17
3.2.6 Troeven van meertaligheid op school.....	18
3.2.7 Taalverwerving in een taalrijke omgeving.....	18
3.2.8 Krachtige taalleeromgeving.....	20
3.2.9 Bestaande methodes taalinitiatie Frans.....	20
3.2.10 Conclusie methodes.....	25
Hoofdstuk 4: Ontwerpen	26
4.1 Observatielijst activiteiten	26
4.2 Ondernomen acties: 1 ^{ste} kleuterklas.....	28
4.2.1 Bestaande methode	28
4.2.2 Eigen aanpak.....	28

4.3 Ondernomen acties: 2 ^{de} kleuterklas	29
4.3.1 Bestaande methode: Oh là là!	29
4.3.2 Eigen aanpak	33
4.4 Ondernomen acties: 3 ^{de} kleuterklas	34
4.4.1 Bestaande methode: Mila Lila	34
4.4.2 Eigen aanpak	36
4.5 Reflectie verschillende aanpakken.....	37
4.5.1 Reflectie peuters - 1 ^{ste} kleuterklas	37
4.5.2 Reflectie 2 ^{de} kleuterklas.....	37
4.5.3 Reflectie 3 ^{de} kleuterklas.....	38
4.6 Observatielijst tussendoortjes	39
4.6.1 Bestaande tussendoortjes	40
4.6.2 Zelf ontwikkelde tussendoortjes	41
4.7 Conclusie Franse tussendoortjes.....	41
4.8 Franse hoek	42
Hoofdstuk 5: Concluderen en vooruitblikken	43
Hoofdstuk 6: Bijlagen	47
6.1 Resultaten enquête medestudenten	47
6.2 Observatielijst activiteit 1 ^{ste} kleuterklas	48
6.3 Observatielijsten activiteiten 2 ^{de} kleuterklas	49
6.4 Observatielijsten activiteiten 3 ^{de} kleuterklas	56
6.5 Observatielijsten Franse tussendoortjes	59
Hoofdstuk 7: Bronvermelding	61

Inleiding

Coucou! C'est moi... Cara!

Voor mijn zelfstandig project heb ik als onderwerp gekozen voor 'Taalinitiatie Frans bij kleuters'.

De aanleiding van mijn onderzoek is de kennismaking met de methode **Oh là là!** in een derde kleuterklas. Tijdens mijn tweede opleidingsjaar deed ik in het tweede semester stage in een derde kleuterklas. Gedurende de stage maakte ik voor het eerst kennis met taalinitiatie Frans in de (derde) kleuterklas. Mijn toenmalige mentor volgde de methode van Oh là là! met de handpop Flonflon. De les die ik geobserveerd heb, verliep volgens een bepaald ritueel. Eerst werd het liedje 'Bonjour Flonflon' gezongen en werd de handpop Flonflon van de kast gehaald. Vervolgens overliep de juf samen met de kleuters het verhaal van de vorige les (week). Als geheugensteuntje konden de kinderen naar de prenten van het verhaal kijken die aan de muur hingen. Ten slotte werd er op het einde van het lesje het lied 'Au revoir Flonflon' gezongen.

Deze ervaringen hebben mij aan het denken gezet over taalinitiatie Frans. Het is belangrijk om kinderen vroeg in contact te brengen met vreemde talen, maar welke aanpak is hiervoor het meest geschikt? En bieden de huidige, bestaande methodes hiervoor voldoende mogelijkheden?

Ik heb voor dit praktijkprobleem gekozen omdat het mij interesseert. Bijgevolg heeft het voor mijn beroepsmatig functioneren een meerwaarde om me te verdiepen in dit praktijkprobleem. Ik hoop met dit praktijkonderzoek andere leerkrachten aan te zetten om taalinitiatie Frans te introduceren in hun klasgebeuren, door een laagdrempelige aanpak te beschrijven die iedere leerkracht kan gebruiken.

Even een overzicht van wat u allemaal terugvindt in mijn zelfstandig project.

In hoofdstuk één heb ik het over mijn stage-ervaringen met taalinitiatie Frans in de kleuterklas. Verder beschrijf ik het praktijkprobleem waaruit ik mijn onderzoeksdoel en onderzoeksvraag (met deelvragen) kon opstellen.

In hoofdstuk twee vertel ik kort mijn onderzoeks aanpak, m.a.w. welke acties ik heb ondernomen om een antwoord te kunnen formuleren op de deelvragen.

In hoofdstuk drie ga ik dieper in op de resultaten van de enquête die ik heb afgenomen en volgt er literatuurstudie over taalinitiatie Frans, de basisdoelen, bestaande methodes, enz.

In hoofdstuk vier toon ik aan welke stageacties ik heb ondernomen.

In hoofdstuk vijf vindt u de conclusie van mijn praktijk onderzoek.

Ik sluit af met de bijlagen en een overzicht mijn geraadpleegde bronnen.

Hoofdstuk 1: Oriënteren en Richten

1.1 Eerste kennismaking met taalinitiatie Frans tijdens de stage

Zoals ik in de inleiding al aangaf, kwam ik in mijn tweede opleidingsjaar voor de eerste keer in contact met taalinitiatie Frans in de derde kleuterklas. De juf volgde de methode van **Oh là là!** Wat me opviel was dat er tijdens dat lesje Frans relatief veel Nederlands werd gesproken. De juf las een verhaal voor in het Nederlands met hier en daar een woordje Frans, dat zogezegd de handpop Flonflon, zei. Vervolgens had ik mijn bedenkingen bij de prenten van het verhaal die erg hoog hingen tegen de muur. Ik ben er zeker van dat de kleuters de prenten niet duidelijk konden zien.

Een paar weken later deed ik actieve stage in dezelfde klas. De juf zei me meteen dat ik zeker niet verplicht was om op donderdagnamiddag met Flonflon te werken. Omdat ik de uitdaging wel wou aangaan, heb ik zelf twee gelijkaardige activiteiten gegeven zoals ik eerder vermeldde. Maar ik merkte dat het geen uitdaging vormde voor mij en ook niet voor sommige kleuters in de klas. Toen ik bij mijn mentor vroeg naar doelstellingen en mogelijkheden om een activiteit taalinitiatie anders aan te pakken, kreeg ik de map met de methode Oh là là! mee naar huis. Ik mocht daarin zelf een activiteit kiezen, die bij het huidige verhaal hoorde. Ik koos ervoor om een nieuw verhaal voor te lezen: 'La souris Nana a faim'. Ik herinner me dat dit een heel lang verhaal was, want met de tussenkomst van de handpop, heb ik toen een dik halfuur een verhaal voorgelezen.

1.2 Stage-ervaringen in het derde jaar

1.2.1 Peuters – eerste kleuterklas

Tijdens mijn eerste stageperiode in het derde opleidingsjaar, kwam ik in de klas bij de peuters en de eerste kleuterklas.

De meester gebruikt Frans vooral tijdens onthaal en kalenders en tijdens het opruimen. Bij onthaal en kalenders benoemt hij de dagen van de week, het seizoen en het weer in het Frans en in het Nederlands. Als het tijd is om op te ruimen, zingt de meester het lied 'nous rangeons tout'.

Hij volgt de methode van **Filou**, met de handpop van de methode **Tatou le matou**. Tijdens de klaswerking kan de meester ook spontaan Franse reacties geven zonder de handpop.

1.2.2 Tweede kleuterklas

Tijdens mijn tweede stageperiode in het derde opleidingsjaar, kwam ik in de tweede kleuterklas.

De juf start iedere dag met taalinitiatie Frans vanaf de kalenders. Bij onthaal en kalenders zingen de kleuters een Frans lied over de dagen van de week, het seizoen en het lied: 'frère jacques'. Op het einde van de dag namen de kleuters afscheid van de klaspoppen met een Frans lied.

Tijdens Franse activiteiten gebruikte de juf de methode van **Oh là là!**

1.2.3 Derde kleuterklas

Tijdens mijn uitgroeistage deed ik stage in een derde kleuterklas waar gewerkt werd met de methode **Oh là là!**, één keer per week.

De juf herhaalt de 'gekende' Franse woordenschat door de prenten uit het verhaal van Flonflon te tonen. De kleuters benoemen in het Frans wat erop staat. Bij sommige prenten, die moeilijker zijn, zingt de juf kort een lied.

1.3 Beschrijving praktijkprobleem

Mijn stage-ervaringen uit het tweede jaar waren de aanleiding om een onderzoek te starten rond vreemde talen in de kleuterklas. De manier van werken die ik heb kunnen observeren, riep heel wat vragen bij me op.

Bijvoorbeeld hoe een leerkracht vandaag de dag een Franse activiteit brengt in de kleuterklas. Wordt er gebruik gemaakt van een methode en/of bedenkt de leerkracht zelf Franse activiteiten?

Ik ben een voorstander van taalinitiatie Frans vanaf de kleuterklas. Ik merk dat er op mijn stagescholen van dit jaar al Franse initiatie gebeurt, maar dat de aanpak ervan verschillend is. Wat is nu een juiste aanpak voor taalinitiatie Frans? Zijn er meerdere aanpakken naast mekaar mogelijk of heeft een aanpak meer voordelen dan de andere?

Daarnaast vind ik het belangrijk om kinderen op jonge leeftijd in contact te brengen met Frans. Daarom ben ik in de literatuur op zoek gegaan naar decreten omtrent vreemdetaleninitiatie.

Vanaf 1 september 2004 is Frans verplicht in het vijfde en zesde jaar van het gewoon lager onderwijs. In Brussel kan vanaf het eerste jaar lager onderwijs met onderwijs Frans gestart worden. Vervolgens is taalinitiatie mogelijk vanaf het begin van het gewoon basisonderwijs, dus ook al in het gewoon kleuteronderwijs. Dit geldt voor Vlaanderen als de gemeenten met een speciaal statuut zoals Brussel, randgemeenten en taalgrensgemeenten. (VLOR, 2004)

Met de wijziging van het decreet basisonderwijs over het vreemdetalenonderwijs in het gewoon basisonderwijs is er sinds 1 september 2014 de mogelijkheid om vanaf het derde leerjaar lager onderwijs buiten Brussel Frans te onderwijzen, op voorwaarde dat de leerlingen de onderwijstaal (Nederlands) voldoende beheersen. De nieuwe regelgeving geeft scholen de mogelijkheid om vier jaar aan de eindtermen Frans te werken in plaats van twee jaar. Als een school kiest voor vreemdetaleninitiatie, dan is de eerste aangeboden taal het Frans. (VLOR, 2014)

Ik ben ervan overtuigd dat als leerkrachten vanaf de kleuterklas starten met taalinitiatie Frans, al heel wat attitudes omtrent de vreemde taal verworven zijn tegen de start van het verplicht vreemdetalenonderwijs. Verder geeft het decreet geen indicatie over de tijdsbesteding voor de vreemdetaleninitiatie. Scholen beslissen zelf over het aanvangsmoment, het tempo en de tijdsinvestering. (VLOR, 2014)

De jarenlange taalstrijd in België (ca.1830) tussen Nederlandstaligen en Franstaligen zorgde voor een uitgebreide taalwetgeving op scholen. Scholen van de Vlaamse Gemeenschap volgen het Nederlands als de onderwijstaal. (Van Praag et al., 2016)

Een wijziging in de cultuur heeft tot gevolg dat kinderen minder spontaan in contact komen met de Franse taal. In veel situaties zoals in film, muziek, jongerentaal, enz. is Engels de voertaal. De nood om Frans te leren is miniem en is nauwelijks aanwezig in de leefwereld van de kinderen. (VLOR, 2008)

1.3.1 Wat is het probleem?

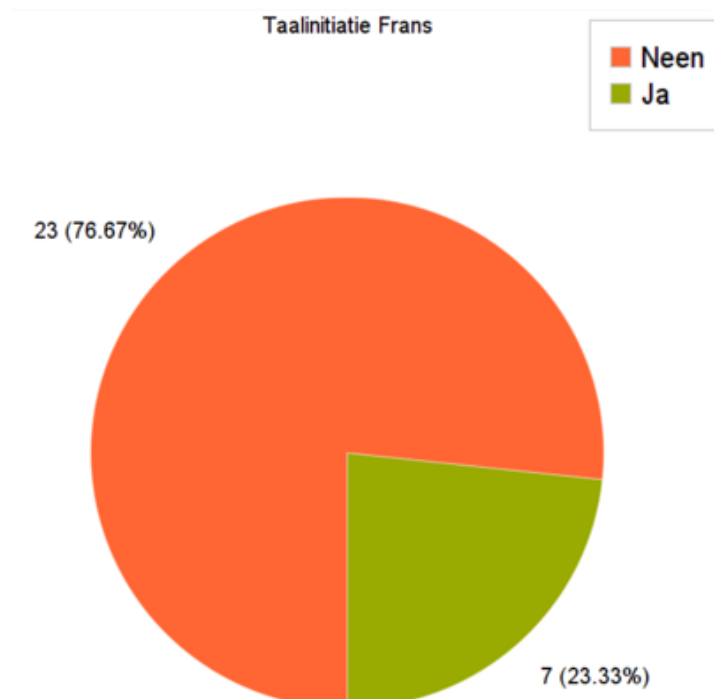
“Leerlingen worden in het dagelijks leven vaker geconfronteerd met Engels dan met Duits en Frans. Hierdoor wordt Frans over het algemeen als moeilijke taal ervaren.” (Staatsen, 2001, p.19)

“Ondanks verscheidene taalinitiatie- en talensensibiliseringsprojecten, wordt meertaligheid maar beperkt ingezet in het Vlaamse onderwijs.” (Van Praag, et al., 2016, p.15)

Versillende uitgeverijen hebben hun vleugels gezet onder taalinitiatie Frans. Uitgeverij Van In publiceerde de methode Oh là là! Uitgeverij Die Keure publiceerde De koffers van Pistache en uitgeverij Averbode publiceerde Filou en Tatou le matou. Ook is er een educatieve website, Mila Lila voor taalinitiatie Frans voor kleuters.

Ondanks de aanwezigheid van de vele methodes voor taalinitiatie Frans, wordt er op veel scholen nog niet aan taalinitiatie Frans gedaan. Dit blijkt uit een enquête bij de medestudenten kleuteronderwijs over hun stagescholen.

Bij een rondvraag van 30 scholen basisonderwijs, wordt er in 7 scholen taalinitiatie Frans gegeven in de kleuterklas. In dezelfde zeven scholen wordt er ook taalinitiatie Frans gegeven in het lager onderwijs, dus van het eerste t.e.m. het vierde leerjaar. In één van de zeven scholen wordt er taalinitiatie Frans gegeven vanaf de eerste kleuterklas. In één van de zeven scholen wordt er taalinitiatie Frans gegeven vanaf de tweede kleuterklas, omwille van een graadklas. Dit is een klas waar kleuters uit de tweede en derde kleuterklas samen zitten bij één leerkracht. In de overige vijf scholen starten de leerkrachten met taalinitiatie Frans vanaf de derde kleuterklas.

Kortom, er zijn weinig scholen die zich engageren voor taalinitiatie Frans vanaf de kleuterklas. Dit is jammer omwille van de hoge betrokkenheid van kleuters tijdens deze activiteit. De oorzaak hiervan is dat de meeste methodes de nadruk leggen op muzische vorming. Hierdoor komt het taalplezier, één van de basisdoelen van taalinitiatie, tot zijn recht. Maar de methodes blijven vaak te beperkt in een thema.

Op basis van wat ik observeerde, beperkt de activiteit taalinitiatie zich tot één activiteit van een halfuur per week. Vervolgens wordt deze activiteit onvoldoende geïntegreerd in het huidige thema waarrond gewerkt wordt in de klas. Omdat leerkrachten de activiteit Frans halen uit een methode met andere belangstellingscentra.

Tijdens observaties merkte ik ook op dat de prenten van het verhaal van Flonflon hoog tegen de muur hingen. Ik twijfelde er aan of de kleuters de prenten wel duidelijk konden zien. Ook werd de handpop, Flonflon, na de activiteit terug op een hoge kast gezet. Zodat de kleuters er zeker niet aankonden.

In de praktijk wordt er anders omgegaan met methodes Franse taalinitiatie dan ik in de lerarenopleiding heb meegekregen. Een les Frans in de lerarenopleiding gebeurt van sfeerschepping tot slot in het Frans, terwijl er in de praktijk vaak een lesje Frans in het Nederlands wordt gegeven, met hier en daar een woordje Frans. Zo is de methode Oh là là helemaal uitgeschreven in het Nederlands met hier en daar woordenschat vertaalt naar het Frans. De methode Pistache daarentegen is uitgeschreven in het Frans

Al deze observaties van mentoren prikkelden mijn drang om taalinitiatie Frans in de kleuterklas te gaan onderzoeken via een kritische blik op methodes taalinitiatie te werpen.

Fikkert en Schaerlaekens, experts in taalontwikkeling, tonen aan dat de hersenen van jonge kinderen flexibeler zijn. Het gevolg hiervan is dat kinderen tot en met hun tiende/elfde jaar, ondanks individuele verschillen, talen impliciet, onbewust en moeiteloos kunnen aanleren. Het is belangrijk vreemdetalenonderwijs op langere termijn te plannen, omdat het onbewuste taalleervermogen daalt naarmate de ouderdom. (Salemans, 2003)

Voor de taalontwikkeling van jonge kinderen is het zeer belangrijk dat ze zoveel mogelijk in contact komen met veel en gevarieerd taalgebruik. (Struyven, 2009)

1.3.2 Wie heeft te kampen met het probleem?

Wetenschappelijk onderzoek van de Professor aan de Katholieke Universiteit Leuven, Beheydt, toont aan dat de uitspraak wordt bepaald door het vroeg, spelenderwijs kennismaken met vreemde talen. (VLOR, 2004) Pedagoog, Peter Van Petegem wijst daarom op taalinitiatie vanaf de kleuterklas. Volgens hem kweek je op die manier een gevoeligheid voor vreemde talen die je later kan ondersteunen. (Buekenhoudt, 2016)

De grote meerderheid is het er over eens dat men vroeg moet beginnen met vreemde talen(onderwijs). Ondanks bestaat een grote handelingsverlegenheid onder de leerkrachten. Het ontbreekt hen aan spreekdurf. (VLOR, 2008)

1.3.3 Wanneer treedt het probleem op?

Vreemdetaleninitiatie vanaf het basisonderwijs zorgt ervoor dat kinderen in het vijfde leerjaar reeds vertrouwd zijn met Franse klanken.

1.3.4 Waarom is het een probleem?

Methodes geven voldoende houvast, maar zijn beperkt per thema.

1.3.5 Waar doet het probleem zich voor?

Er wordt wel aan taalinitiatie gedaan, maar iedereen doet maar, zonder duidelijke richtlijnen en doelen.

In de decreten vreemdetalenonderwijs wordt niet vermeld vanaf welke leeftijd in het kleuteronderwijs taalinitiatie Frans het meest gunstig is.

1.3.6 Hoe is het probleem ontstaan?

De wetgeving rond taalinitiatie Frans is te abstract en onduidelijk. Er is geen precieze verwijzing vanaf welke leeftijd taalinitiatie Frans mag plaatsvinden in de kleuterklas. Vervolgens zijn er geen ontwikkelingsdoelen voor Frans in het kleuteronderwijs. Als kleuteronderwijzer(es) is het een sprong in het onbekende.

1.4 Onderzoeksdoel

Het doel van mijn praktijkonderzoek is enerzijds onderzoeken wat de verschillende methodes te bieden hebben om taalinitiatie Frans aan te bieden in de kleuterklas. Anderzijds wat de leerkracht verder kan doen om een krachtige taalleeromgeving voor vreemde talen te creëren.

De resultaten van mijn praktijkonderzoek moeten iets opleveren voor leerkrachten in de tweede en/of derde kleuterklas om Frans permanent een rol te geven in de klas en zonder de drempels om ermee te starten te verhogen.

1.5 Onderzoeksvraag

Hoe kan ik als leerkracht in de tweede en derde kleuterklas taalinitiatie Frans aanbieden volgens een geïntegreerde aanpak waarbij de principes van een krachtige taalleeromgeving voor vreemde talen maximaal worden nagestreefd?

- Wat is nodig om een taalrijke omgeving voor vreemde talen te creëren?
- Welke methodes/aanpakken bestaan reeds?
- Welke elementen uit de methodes dragen bij tot het creëren van een krachtige taalleeromgeving?
- Welke aanpak is nodig om een meerwaarde maximaal te realiseren?
- Welke alternatieve aanpakken zijn hiernaast mogelijk?
- Wat is nodig om de basisdoelen voor taalinitiatie te realiseren en gebeurt dat voldoende in de huidige praktijk?

Hoofdstuk 2: Onderzoeksaanpak

Allereerst heb ik me verdiept in verschillende methodes taalinitiaties Frans die er al bestonden. Vervolgens heb ik iedere keer een Franse activiteit van de mentor geobserveerd. Om mezelf na de Franse activiteiten te kunnen bijsturen, heb ik een observatielijst ontworpen. Ik heb deze na iedere activiteit ingevuld door observatie van de kleuters en reflectie over mezelf.

In de eerste kleuterklas (en peuters) heb ik één Franse activiteit gedaan. Ik heb in het Frans een verhaal verteld over een onhandige giraf.

Gedurende de twee weken stage in de tweede kleuterklas heb ik Franse activiteiten gegeven volgens de methode **Oh là là!** aangevuld met zelfgemaakte activiteiten. Hiervoor heb ik een lesverloop opgesteld, rekening houdend met de vier basisdoelen voor taalinitiatie. Na de stageacties in de tweede kleuterklas, merkte ik in de observatielijsten dat ik de kleuters niets bijbracht over de Franse cultuur. Vervolgens merkte ik op dat ik vrij snel ging vertalen wanneer de kleuters aangaven dat ze me niet begrepen. Hierdoor besliste ik om een Franse hoek in te richten in de klas.

Mijn uitgroei-stage, gedurende vier weken, volbracht ik in de derde kleuterklas. Om de Franse activiteiten meer visueel te maken in de klas, besloot ik een Franse hoek in te richten. Dit heb ik gedaan door eerst typische voorwerpen van Frankrijk te selecteren. Zoals een wijnfles, een doosje kaas, de Franse vlag, enz. Een valkuil hierbij was dat ik minder focuste op België, waar ook Frans wordt gepraat.

Overigens heb ik twee activiteiten uitgewerkt rond de Franse cultuur en met betrekking tot het huidige thema in de klas. Verder heb ik geprobeerd kleuters dagelijks in contact te brengen met Frans door Franse tussendoortjes. Hiervoor heb ik ook een observatielijst ontworpen. Het doel van deze observatielijst was vooral om de betrokkenheid van de kleuters te meten.

Ten slotte heb ik minstens één Franse activiteit per week gedaan, zoals de methode **Oh là là!** motiveert om een half uur per week aan Franse taalinitiatie te doen. Ook heb ik de methode **Mila Lila** uitgetoetst tijdens de Franse activiteiten in de derde kleuterklas.

Acties	Deelvraag	Wanneer
Literatuurstudie	Wat is nodig om een taalrijke omgeving voor vreemde talen te creëren?	
Literatuurstudie	Welke methodes/aanpakken bestaan reeds?	
Literatuurstudie Stageacties	Welke elementen uit de methodes dragen bij tot het creëren van een krachtige taalleeromgeving?	Stage 2 ^{de} kleuterklas Stage 3 ^{de} kleuterklas
Stageacties	Welke aanpak is nodig om een meerwaarde maximaal te realiseren?	Stage 2 ^{de} kleuterklas Stage 3 ^{de} kleuterklas

Stageacties	Welke alternatieve aanpakken zijn hiernaast mogelijk?	Stage 3 ^{de} kleuterklas
Literatuurstudie Observatie mentoren	Wat is nodig om de basisdoelen voor taalinitiatie te realiseren en gebeurt dat voldoende in de huidige praktijk?	Stage 1 ^{ste} kleuterklas Stage 2 ^{de} kleuterklas Stage 3 ^{de} kleuterklas
Stageacties		
Tweede kleuterklas		
Les 1: Met methode Oh là là! Flonflon: La poupée de Titine: Verhaal		6/03/17
Les 2: Met methode Oh là là! Flonflon: La poupée de Titine: Verhaal		7/03/17
Les 3: Met methode Oh là là! Flonflon: La poupée de Titine: Lied		8/03/17
Les 4: Met methode Oh là là! Flonflon: La poupée de Titine: Verwerking		9/03/17
Les 5: Met methode Oh là là! Flonflon: La poupée de Titine: Verwerking		10/03/17
Peuters – eerste kleuterklas		
Les 6: Zonder methode O, giraf, wat ben je onhandig!		13/03/17
Tweede kleuterklas		
Les 7: Zonder methode Chapeau!		13/03/17
Les 8: Zonder methode Martha bla-bla		16/03/17
Derde kleuterklas		
Les 1: Zonder methode Verhaal: Wie rijdt?		27/04/17
Les 2: Met methode Mila Lila Cultuur: Tour de France		4/05/17
Les 3: Met methode Mila Lila Cultuur: Eugène Poubelle		11/05/17
Franse tussendoortjes: zonder en met methode Filou		25/04/17 27/04/17 2/05/17 8/05/17

Hoofdstuk 3: Verzamelen en analyseren

3.1 Afname enquête

Om meer inzicht te krijgen op hoeveel scholen er gemiddeld taalinitiatie Frans gegeven wordt in de kleuterklas, heb ik een kleinschalige enquête opgesteld voor mijn medestudenten in de opleiding kleuteronderwijs.

Bij een rondvraag van 30 scholen basisonderwijs, wordt er in 7 scholen taalinitiatie Frans gegeven in de kleuterklas. In dezelfde zeven scholen wordt er ook taalinitiatie Frans gegeven in het lager onderwijs, dus van het eerste t.e.m. het vierde leerjaar. In één van de zeven scholen wordt er taalinitiatie Frans gegeven vanaf de eerste kleuterklas. In één van de zeven scholen wordt er taalinitiatie Frans gegeven vanaf de tweede kleuterklas, omwille van een graadklas. Dit is een klas waar kleuters uit de tweede en derde kleuterklas samen zitten bij één leerkracht. In de overige vijf scholen starten de leerkrachten met taalinitiatie Frans vanaf de derde kleuterklas.

In de bijlage (p.46) vindt u de resultaten van de enquête.

We kunnen concluderen dat er bij de grote meerderheid van de scholen geen aandacht geschonken wordt aan taalinitiatie Frans. In tegenstelling tot mijn stagescholen waar wel aan taalinitiatie werd gedaan en zelfs bij één school al taalinitiatie gebeurt vanaf de eerste kleuterklas.

3.2 Literatuurstudie

3.2.1 Taalinitiatie Frans

Taalinitiatie is gericht op één taal. Het beoogde doel is te initiëren in een welbepaalde taal. (DVO, 2013) Volgens de taalwet van Onderwijs en initiatie van vreemde talen, mag er sinds 1 september 2014 taalinitiatie Frans gegeven worden in het gewoon basisonderwijs. (VLOR, 2004)

Kenmerkend voor taalinitiatie is de speelse manier via een muzische aanpak, waarin het auditieve aspect en andere zintuiglijke waarnemingen en mondelinge interactie een belangrijke rol krijgen. (Devlieger, 2012)

Taalinitiatie Frans kan al starten in de kleuterklas. Nadien wordt er ook nog taalinitiatie Frans gegeven van het eerste leerjaar t.e.m. het vierde leerjaar. (Schmidt, De Troyer & Decoo, 2007)

Taalinitiatie Frans kan men vergelijken met zweminitiatie voor jonge kinderen. Het gaat over een kennismaking met een anders klinkende wereld, die normaal is. De attitude hierbij is van groot belang. Zowel naar zichzelf toe, m.a.w. het verhogen van het zelfvertrouwen en een positieve houding tegenover andere culturen. De aanpak moet zeer doordacht zijn en een rijke, krachtige leeromgeving is relevant. Desondanks moeten de kinderen incidenteel geprikkeld worden door vreemde talen. De taalinitiatie zit best verweven in andere leergebieden. Bijvoorbeeld in expressievormen en activiteiten zoals liedjes, rijmpjes, spelletjes, verhaaltjes, schilderen, dansen of bewegingsoefeningen. (Omzendbrief BaO/2004/02, 2014)

Hieronder vindt u een overzicht van de doelstellingen voor taalinitiatie.

De leerling:

- Beleeft plezier aan de kennismaking met het Frans.
- Staat positief tegenover het Frans.
- Wordt gestimuleerd om levenslang talen te leren.
- Ontwikkelt mondelinge vaardigheden waarbij luistervaardigheid centraal staat (er wordt niet verplicht Frans te spreken met de leraar of de medeleerlingen).
- Ontdekt gemeenschappelijkheden en verschillen tussen het Frans en het Nederlands en eventueel andere talen zoals de thuistaal.
- Wordt zich bewust van de gelijkwaardigheid van talen.
- Verkent de wereld buiten de eigen taalgrenzen.
- Verwerft (inter)culturele competentie.
- Werkt onbewust aan het verwerven van een meertalige competentie.
- Verhoogt zijn/haar zelfvertrouwen.
- Legt de basis voor het formele leerproces Frans.
- Wordt gestimuleerd in het taaldenken door de betekenis van een woord, een zin af te leiden (niet vertalen of steeds weer aanwijzen).
- Ontwikkelt occasioneel in een latere (initiatie)fase de lees-en 'overschrijf'-vaardigheid.
- Verwerft onbewust de Franse taal. Grammaticale elementen zoals werkwoordvormen, geslacht, meervouden worden informeel en niet expliciet aangeleerd.
- Versnelt het formele leerproces Frans.

(Vandenbroucke, 2007 & VLOR, 2008)

3.2.2 Vier basisdoelen taalinitiatie Frans

In de methode Oh là là! worden heel uitdrukkelijk de vier basisdoelen voor initiatie Frans beschreven.

- Taalplezier, d.w.z. plezier beleven aan de eerste contacten met het Frans. Speelse, muzische activiteiten, die visueel worden ondersteund door de handpop en de rijke context.
- Basisvertrouwen, d.w.z. een leuke, ongedwongen klassfeer, veel herkenbare elementen, veel herhaling en traag spreken.
- Taalattitude, d.w.z. openstaan voor nieuwe klanken en willen luisteren.
- Taaldenken prikkelen, d.w.z. een rijke leercontext met didactisch materiaal en gebaren waaruit de kinderen de boodschap kunnen afleiden. Een taalbad aanbieden van korte eenvoudige zinnen zonder te vertalen.

Wetenschappelijk onderzoek van Tomatis, dokter oor-neus-keelheelkunde, (1991) toont aan dat kinderen sneller een vreemde taal verwerven wanneer men de nadruk legt op het actief luisteren en het ontdekken van de klanken. Taalinitiatie is geen formeel taalleren, maar taalgewenning waar de receptieve vaardigheden zoals luisteren en begrijpen centraal staan.

Door de focus op de vier basisdoelen is het herhalingsprincipe ook een belangrijke pijler. De methodes steunen heel hard op het muzische principe. Wat kleuters de kans geeft de Franse klanken al zingend meermaals te ervaren.

Taalinitiatie Frans beoogt vier doelen. Alle andere doelen zijn een gevolg van goede initiatie. Kleuters leren een eenvoudige woordenschat die aansluit bij hun leefwereld. Ze leren eenvoudige zinnen waarmee ze kunnen communiceren en leren ze de juiste taalstructuren. (Schmidt et al. 2007)

3.2.3 Talensensibilisering

Talensensibilisering is het gevoelig en bewust maken voor het bestaan van een veelheid aan talen. Het gaat om vreemde talen en taalvarianten van eenzelfde taal, zoals dialecten of 'tussentaal'. (Devlieger, 2012) Kinderen gaan op een positieve manier om met de diversiteit aan talen en culturen in de wereld en in de eigen schoolomgeving. (Vandenbroucke, 2007) (Devlieger, 2012)

Hieronder vindt u een overzicht van de doelstellingen voor talensensibilisering.

De leerling:

- Beleeft plezier aan de kennismaking met andere talen.
- Ontwikkelt positieve opvattingen en attitudes tegenover de diversiteit aan talen en culturen en tegenover het aanleren van talen.
- Ontwikkelt mondelinge vaardigheden waarbij luistervaardigheid centraal staat.
- Verwerft (inter)culturele competentie omdat hij/zij aanvaardt dat bijvoorbeeld andere kinderen een andere taal spreken.
- Bereidt zich voor op een meertalige competentie.
- Verhoogt zijn/haar zelfvertrouwen.
- Voedt het verlangen om levenslang (talen) te leren.
- Ontdekt gemeenschappelijkheden in vreemde talen en werkt daardoor aan een bewustwording van de gelijkwaardigheid van talen.
- Verkent de wereld buiten de eigen taalgrenzen.

(Vandenbroucke, 2007 & VLOR, 2008)

3.2.3.1 Taalinitiatie versus talensensibilisering

Taalinitiatie is niet hetzelfde als talensensibilisering. Taalinitiatie wil jonge kinderen inwijden in één vreemde taal die ze later formeel leren, zoals Frans, Engels of Duits.

Talensensibilisering wil kinderen bewust maken van de veelheid van talen. Bij beiden worden speelse werkvormen gehanteerd die interactie tussen leerlingen uitlokken. Voor beide gaat het om laagdrempelige activiteiten, die weinig of geen structurele ingrepen met zich mee brengen in het curriculum of het lerarenkorps. Maar het doel van talensensibilisering en taalinitiatie is wel degelijk verschillend. Bovendien stelt talensensibilisering het 'leren over talen' centraler dan het 'leren van talen'. (Devlieger, 2012)

3.2.4 Formeel vreemdetalenonderwijs

Formeel vreemdetalenonderwijs is verplicht taalonderwijs Frans in het basisonderwijs. Hier moeten de leerlingen de eindtermen bereiken. De mondelinge taalvaardigheden – luisteren en spreken – staan centraal. (VLOR, 2008)

“Formeel vreemdetalenonderwijs heeft immers meer kans op slagen als het ondersteund wordt door een permanente sensibilisering voor vreemde talen en als er speelse vormen van initiatie aan voorafgaan in de taal die men wenst te verwerven.” (VLOR, 2008,p.17)

Formeel vreemdetalenonderwijs start vanaf de derde graad (vijfde leerjaar) in het lager onderwijs.

Eindtermen basisonderwijs Frans omvatten luisteren, lezen, spreken en schrijven.

3.2.4.1 Taalinitiatie en talensensibilisering versus formeel vreemdetalenonderwijs

Bij taalinitiatie en talensensibilisering gaat het voornamelijk over de receptieve vaardigheden (luisteren en lezen)

Formeel vreemdetalenonderwijs is taalproductie, d.w.z. productieve vaardigheden zoals schrijven en spreken.

EXPLOREEREN	Talensensibilisering	<ul style="list-style-type: none"> • Talensensibilisering betekent letterlijk ‘gevoelig maken voor talen’. Het is een continu proces tot op het einde van de schoolloopbaan. Meer zelfs, het is een levenslang ‘zin in talen’ mogen ervaren. Er kan al vroeg mee begonnen worden, bijvoorbeeld in de kleuterklas. • Het is onbewust leren al doende, een impliciet proces dat niet de indruk wekt dat er iets geleerd moet worden. • Talensensibilisering is de drager van het vreemdetalenonderwijs en beperkt zich niet tot één specifieke taal. • In de basisschool gebeurt dit op een speelse, muzisch-creatieve manier. Het maakt deel uit van het geïntegreerd aanbod. • Talensensibilisering is een vorm van intercultureel onderwijs.
EXPLOREEREN	Taalinitiatie	<ul style="list-style-type: none"> • Taalinitiatie is een gerichte inwijding in een doeltaal, maar ook hier heeft de lerende niet de indruk dat er expliciet geleerd wordt. • Het doel van taalinitiatie is het formeel leren van de taal te vergemakkelijken. • De aanpak is eveneens muzisch-creatief en geïntegreerd.
FORMALISEREN	Formeel vreemdetalenonderwijs	<ul style="list-style-type: none"> • Het formeel vreemdetalenonderwijs richt zich in het basisonderwijs uitsluitend en verplicht op de Franse taal. • Er geldt een specifieke didactiek en er worden passende leerstrategieën gevolgd met als doel de eindtermen te bereiken. • Vaak wordt een handboek gebruikt, maar dat is niet noodzakelijk. • Er wordt specifieke onderwijstijd uitgetrokken voor dit leergebied.

Samengevat talensensibilisering, taalinitiatie, en formeel vreemdetalenonderwijs (VLOR, 2008, p.20)

3.2.5 Waarom taalinitiatie Frans bij jonge kinderen?

Hoe vroeger een taal wordt aangeleerd, hoe makkelijker het proces verloopt en hoe beter het resultaat is. Voor de taalontwikkeling van jonge kinderen is het zeer belangrijk zoveel mogelijk in contact te komen met veel en gevarieerd taalgebruik. (Struyven, 2009) Een taalbad of onderdompeling in een vreemde taal voor jonge kinderen, zorgt ervoor dat een kind de taal vanzelf leert doordat het zo veel mogelijk de taal krijgt aangeboden. (Schaerlaekens, 2003)

Baby's of peuters die al worden geconfronteerd met twee verschillende talen, krijgen deze het beste aangeboden in verschillende leeromgevingen. Zoals OPOL (One Parent One Language), OTOL (One Teacher One Language) of OSOL (One Situation One Language) zijn het eenvoudigst. (Flikkert, 2003) Het leren van een tweede taal is een proces van opnemen en associatie met een persoon of situatie. Kinderen zijn in staat te reageren in die taal die ze op dat moment horen. Kinderen beseffen pas rond acht jaar dat ze meer dan één taal spreken en worden zich dan meer bewust van hetzelfde woord in verschillende talen. (Struyven, 2009)

In een studie toont Fikkert (2003) aan dat de hersenen van jonge kinderen flexibeler zijn. Het gevolg hiervan is dat kinderen tot en met hun tiende/elfde jaar, ondanks individuele verschillen, talen impliciet, onbewust en moeiteloos kunnen aanleren. Het onbewuste taalleervermogen neemt af naarmate de ouderdom. Daarom is het belangrijk om vreemdetalenonderwijs op langere termijn te plannen, omdat taalverlies snel optreedt. (Salemans, 2003)

Kortom, spelenderwijs talen ontmoeten op een jonge leeftijd zorgt voor een grotere talenkennis. Die op zijn beurt een economische meerwaarde hebben. (VLOR, 2004) Zoals de toenemende vraag naar meertalige weknemers, die zich kunnen uitdrukken in het Frans en het Nederlands.

Wetenschappelijk onderzoek van Beheydt toont aan dat de uitspraak van klanken wordt bepaald door het vroeg, spelenderwijs kennismaken met vreemde talen. (VLOR, 2004) Peter Van Petegem wijst daarom op taalinitiatie vanaf de kleuterklas. Volgens hem kweek je op die manier een gevoeligheid voor vreemde talen die je later kan ondersteunen. (Buekenhoudt, 2016)

Volgens Vanhoof & Van Petegem (2006) is vreemdetaleninitiatie bij jonge kinderen een maatschappelijke verwachting, die moet worden geïntegreerd in het totale schoolbeleid. Het onderwijs in Vlaanderen is het hiermee eens, want erkent de meerwaarde van (vreemde) talen vanaf jonge leeftijd. (Omzendbrief BaO/2004/02,2014) Talen die worden aangeleerd op jonge leeftijd, worden later als gemakkelijker ervaren. Dit komt doordat het onderwijs geen sociale remmingen oplegt door het streven naar goede resultaten. (MacLaughlin, 1977 & Guberina, 1991)

Al verschillende decennia zijn in de meeste Europese landen alle leerlingen vanaf het basisonderwijs verplicht om minstens één vreemde taal te leren. Tussen 1974 en 2004 is het leeftijdsbereik waarbinnen aandacht wordt besteed aan vreemdetalenonderwijs met gemiddeld twee jaar vervroegd, soms zelfs vanaf de kleuterleeftijd. (VLOR, 2008)

In tegenstelling tot recent onderzoek van Eurostat blijkt dat slechts 37% van de lagere scholieren in België een of twee vreemde talen krijgen aangeleerd. (Buekenhoudt, 2016) Hieruit blijkt dat Europa veel aandacht schenkt aan het verwerven van verschillende talen. Europa benadrukt dat talenkennis één van de basisvaardigheden is die elke burger dient te bezitten. De Europese Commissie heeft een actieplan ontwikkeld om het leren van talen te

verbeteren. Het actieplan mondt uit in drie doelstellingen: levenslang leren van talen, verbeteren van het talenonderwijs, en creëren van een taalvriendelijke omgeving. Eén van de belangrijkste subdoelstellingen is het veralgemenen en verbeteren van het aanleren van talen vanaf jonge leeftijd. (VLOR, 2008)

De beheersing van de eigen moedertaal speelt een grote rol in het vlot en goed twee-of-meertaligheid. De taaldiversiteit in de maatschappij neemt toe, alsook de verschillende thuistalen in de klassen. (Vandenbroucke, 2007)

3.2.6 Troeven van meertaligheid op school

Meertaligheid op school betekent dat men op school meer dan één taal gaat hanteren als instructietaal of toelaat om te gebruiken. Dat kan door leerlingen te laten kennis maken met andere talen dan de instructietaal op school. Bijvoorbeeld bepaalde (niet-talige) vakken in een andere taal te geven of een toleranter beleid ten aanzien van het spreken van andere talen op school. (Van Praag et al., 2016)

Als kinderen hun thuistaal mogen gebruiken op school, dan voelen ze zich vaak beter op school. Dat komt omdat de thuistalen deel uitmaken van je identiteit en cultuur. Volgens Cummins (2001) verwerp je het kind zelf, als je de thuistaal verwerpt. Het welbevinden van kinderen is van groot belang omdat ze een groot deel van hun tijd op school doorbrengen.

Leerlingen bezitten een talig repertoire dat bestaat uit verschillende talen en taalvariëten. Het is de taak van de leerkracht om kinderen bewust te maken van deze talen. Ook is het van belang uitzoeken van methoden waarop deze talen ingezet kunnen worden in het leerproces van leerlingen om zo hun kennis, vaardigheden en leerstrategieën te vergroten. (Van Praag et al., 2016)

3.2.7 Taalverwerving in een taalrijke omgeving

3.2.7.1 Hoe verwerven kinderen een taal?

Belangrijk om te weten is dat kinderen een vreemde taal leren die gebaseerd is op de natuurlijke manier van taal leren. (Struyven, 2009)

Uit de onderzoeken van Krashen (1981) en Cummins (1986) blijkt dat ieder mens een aangeboren taalvermogen bezit. Dit taalvermogen ontwikkelt zich in concrete taal door interactie met de ouders, opvoeders en de sociale omgeving. Garcia (2009), De Houwer (2009), en Grosjean (2010) bevestigen jaren later deze stelling. De talige input van de omgeving beslist of een kind één, twee of meer talen leert. Meerdere talen kan je tegelijkertijd leren (simultaan) of na elkaar (consecutief).

De baby (0 tot 1,5 jaar)

Het eerste levensjaar is de prelinguale periode. Er wordt een belangrijke basis gelegd voor het latere taalgebruik van het kind. Taalbegrip komt steeds voor taalproductie.

Prelinguïstische communicatie is communicatie d.m.v. geluiden, gezichtsuitdrukkingen, gebaren, imitatie en andere niet-linguïstische middelen. (Struyven, 2009)

De peuter (1,5 tot 3 jaar)

Het jonge kind is al gevoeliger voor betekenis taalgebruik. Het kind kan veel meer woorden begrijpen dan hij kan zeggen. Peuters leren praten door imitatie. En goed taalmodel (correct en verzorgd taalgebruik) is dus belangrijk.

Vanaf de leeftijd van twee jaar vormen zich stilaan tweewoordzinnen. (Struyven, 2009)

De taalontwikkeling van de peuter kan op verschillende manieren spelenderwijs gestimuleerd worden. Bijvoorbeeld door boekjes voor te lezen, verhaaltjes te vertellen, liedjes te zingen, voorwerpen te benoemen en gesprekjes te voeren met de kinderen en in de alledaagse omgang met elkaar. (Struyven, 2009)

De kleuter (3 tot 6 jaar)

De kleuter leert steeds correcter spreken en bereikt een woordenschat van ongeveer 3000 woorden. De taalontwikkeling van de kleuter bereikt rond de leeftijd van 5 à 6 jaar reeds een goed niveau op het gebied van fonologie, morfologie, semantiek en syntaxis. (Struyven, 2009)

Fonologie (klanken), is het auditieve aspect van de taalontwikkeling. Het kind kan de spraakklanken onderscheiden en kan deze articuleren.

Morfologie (woorden) of verbuiging van zelfstandige en bijvoeglijke naamwoorden en de vervoeging van werkwoorden. Het kind is bekend met onregelmatige woordvormen, de vervoeging van sterke werkwoorden en de vergrotende en overtreffende trap.

De semantiek (betekenis) of het kunnen geven van de juiste betekenis van het woord komt bij de kleuter tot uiting bij het kiezen van het juiste (werk)woord.

Syntaxis (zinnen) , zijn de regels die bepalen of een zin welgevormd is (is pas voor op latere leeftijd).

Jonge kinderen vertoeven een tijd in de stille periode. De duur van deze periode is afhankelijk van kind tot kind. (Struyven, 2009) In 2007 bewijst Asher, een Amerikaanse psycholoog, dat men nieuwe woorden kan aanleren door deze te koppelen aan een actie of voorwerp. (Vanderstocken, z.j.)

3.2.7.2 Hoe taalverwerving stimuleren?

Kleuters hebben nood aan ruimte voor voldoende spreekkansen en gepaste reacties op hun taaluitingen. (Francois & Verhelst, 2008) Door kleuters de tijd te geven om te reageren verhoog je hun spreekkansen.

Een rijk taalaanbod

De kwaliteit van je taalaanbod primeert op de frequentie wanneer een kind een woord opneemt. Peuters verwerven woorden die het meest relevant zijn. Betrokkenheid stimuleert de wil om te verwoorden. Een handeling die gekoppeld is aan taal, wordt sneller verwoord. Bovendien moet het taalaanbod begrijpelijk zijn en tegelijk uitdagen. Dat betekent dat je regelmatig nieuwe woorden en zinnen mag gebruiken. Het taalaanbod is begrijpelijker door je spreektempo, woordkeuze en zinslengte.

Kortom, als een peuter zich goed voelt en spontaan plezier beleeft, zal hij open staan voor een nieuwe taal. (Francois & Verhelst, 2008)

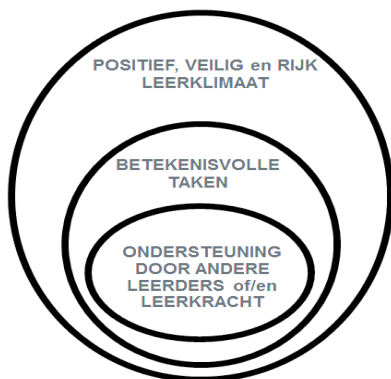
Spreekkansen

Individuele verschillen nemen hier de bovenhand. Heel wat peuters doorstaan een stille periode. Gedurende deze tijd begrijpen ze veel, maar zeggen ze nog niets. Deze periode is heel normaal. Het is dus niet bevorderlijk om een peuter te dwingen om te spreken. (Francois & Verhelst, 2008)

Feedback

Indirect corrigeren op een natuurlijke en spontane manier is de beste manier om om te gaan met taalfouten. Door in te gaan op de inhoud kan je de fouten op een positieve manier bijsturen. (Francois & Verhelst, 2008)

3.2.8 Krachtige taalleeromgeving

Als leerkracht is het van groot belang een krachtige leeromgeving te creëren voor de kinderen. De drie cirkels voor een krachtige taalleeromgeving omvatten elkaar en je werkt van buiten naar binnen.

Ten eerste is er het 'positief, veilig en rijk leerklimaat'. Een omgeving waar kleuters zich veilig voelen en durven fouten maken, draagt bij tot een positief welbevinden. (Geerts & Verhelst, 2010) Indien er sprake is van welbevinden staan de kleuters open voor nieuwe prikkels uit de omgeving en beginnen ze spontaan te exploreren. Een veilig en positief klasklimaat is dus een

voorwaarde om tot taalontwikkeling te komen. (Versteden et al. 2014)

Ten tweede 'betekenisvolle taken'. De leerkracht voorziet vooral explorerende activiteiten die interessant, uitdagend en zinvol zijn. Ze sluiten aan bij de leefwereld en de interesses van de kleuters. De leerkracht begeleidt, terwijl de kleuters zelf handelen en concreet ervaren. (Versteden et al. 2014)

Ten laatste de binnenste cirkel die staat voor 'ondersteuning'. Betrokkenheid verhogen door vormelijke en inhoudelijke ondersteuning te bieden. (Geerts & Verhelst, 2010) De leerkracht ondersteunt de kleuters door interactie. Bijvoorbeeld aanmoedigen, hardop denken, handelingen verwoorden, etc. (Versteden et al. 2014)

3.2.9 Bestaande methodes taalinitiatie Frans

Oh là là! Flonflon, c'est moi!

Schmidt, H., De Troyer, G. & Decoo, W. zijn auteurs van de methode Oh là là! gepubliceerd door de uitgeverij: Van In in 2007.

Oh là là! heeft twee subtakken in de methode: Flonflon en Cloclo. Flonflon is een methode voor taalinitiatie Frans voor de derde kleuterklas en de eerste graad van het lager onderwijs. Cloclo (les rêves fantastiques) is een methode voor de tweede graad van het lager onderwijs.

Oh là là! voorziet per leerjaar een koffer met een handleiding voor de leerkracht, een prentenset, een liedjes-cd, een handpop, etc. De methode bevat zeven uitgewerkte thema's, o.a.: Bonjour, Flonflon, La fête de Filou, Ronron se lave, ...

De handpop Flonflon is een Franssprekend schaap (le mouton) dat zangeres wil zijn. Flonflon begrijpt een beetje Nederlands, maar spreekt uitsluitend Frans. Bij elk lied is er een

Frans kortverhaal, een Franse brief (eerste graad) en een Frans versje (eerste graad) geschreven. De liedjes zijn ingezongen door de Franstalige zangeres, Geneviève Laloy. De methode is ervan overtuigd dat haar stem ontroert, een correcte uitspraak heeft en de juiste accenten legt.

Bij deze initiatiemethode staat muziek centraal. Het ritme en de melodie zorgen ervoor dat we de woorden onthouden. De methode heeft zeven liedjes geschreven op maat van kinderen. Dit wil zeggen dat de kinderen plezier beleven aan het beluisteren van de liedjes, de liedjes gemakkelijk kunnen zingen en met de liedjes allerlei activiteiten kunnen doen. Elk lied bevat eenvoudige basiswoorden die de kinderen in hun leefwereld gebruiken.

In deze methode zijn er vier basisdoelen:

1. Oh là là... Frans is een leuke taal! Het is een mooie taal! Ik hou van die taal!

Met deze doelstelling wil men **elk kind motiveren** om naar andere talen te luisteren, ze te exploreren en ermee te experimenteren.

2. Oh là là... het lukt me best! Ik begrijp het! Ik kan het!

Met deze doelstelling wil men bij elk kind het **basisvertrouwen** vergroten.

3. Oh là là... als ik zoek, vind ik de betekenis! Ik geef niet op! Het is logisch! Ik leid het af uit de context!

Met deze doelstelling wil men bij elk kind het **taaldenken stimuleren** en het de attitude bijbrengen **altijd op zoek** te gaan naar de betekenis en niet op te geven.

4. Oh là là... zo klinkt het veel mooier! Zo zegt men het in het Frans! Zo is het beter!

Met deze doelstelling wil men elk kind de attitude van **correct taalgebruik** bijbrengen.

De methode Flonflon is ervan overtuigd dat taalinitiatie Frans kleine oefenmomentjes zijn, geïntegreerd in verschillende leergebieden, vijf minuten per dag. Dit wordt aangevuld met specifieke Franse activiteiten, zoals het kortverhaal vertellen, de brief voorlezen (eerste graad), spelen met het versje (eerste graad). Dit gebeurt telkens gedurende een halfuurtje per week. (Schmidt & De Troyer et al. 2007)

Pistache

Vandewalle, I. is de auteur van deze methode gepubliceerd door de uitgeverij: Die Keure in 2006.

De methode Pistache heeft drie koffers ontworpen voor zowel de Nederlandse als de Franse taal. De koffer van Pistache 1 is een handleiding voor taalinitiatie Frans voor de derde kleuterklas en het eerste leerjaar. De koffer van Pistache 2 is een handleiding voor taalinitiatie Frans voor het tweede en derde leerjaar. De koffer van Pistache 3 is een handleiding voor taalinitiatie Frans voor het vierde leerjaar.

De koffer van Pistache 1 omvat een handleiding voor de leerkracht, twee grote prentenboeken, een liedjes-cd, een handpop, etc. De methode bevat acht uitgewerkte thema's, o.a.: Pistache à l'école, Bon anniversaire Sammy, Zoé est malade, ...

De handpop Pistache spreekt afhankelijk van de taalinitiatie Frans of Nederlands. Pistache is een muis (la souris) die alleen de doeltaal spreekt. Hij begrijpt de kinderen altijd.

Bij deze initiatiemethode staat Nederlands en Frans centraal. In het totaal worden ongeveer 200 woorden Nederlands/Frans aangeboden.

De methode is zeer sterk gericht op het aanbieden van woordvelden, d.w.z. een basiswoordenschat i.v.m. een thema. Die woordvelden worden verspreid over de acht verschillende thema's. De woordvelden laten het kind toe zijn "ik" te beschrijven. Er zijn verschillende woordvelden rond, o.a.: mijn dag, mijn school, mijn lichaam, ... (Vandewalle, 2006)

De methode van Pistache werkt volgens een systeem van opteldoelen naargelang het niveau van de groep. Als men in de derde kleuterklas werkt binnen sensibilisering dan stelt men het eerste doel voorop.

1. Sensibilisering: eerste contact: **horen** en begrijpen.
 - De kinderen luisteren en begrijpen de grote lijnen.

De eerste ronde is een kennismakingsronde met Pistache en met de aanpak. Liedjes worden aangeleerd met Pistache. Fouten in de uitspraak zijn hier nog normaal. In de derde kleuterklas worden een viertal thema's doorlopen.

2. Initiatie 1: Horen – **begrijpen** – nabootsen
 - De kinderen luisteren en tonen aan op de prent dat ze de vragen begrijpen.

Kinderen laten graag zien dat ze het begrijpen. We stellen een vraag in het Frans en de kinderen mogen in het Nederlands antwoorden. Tijdens het tweede jaar worden eerst de al geziene thema's herhaald. De kinderen herkennen hetzelfde materiaal en de succeservaring wordt groter. De doe-activiteit in het tweede jaar moet niet hetzelfde zijn als die in het eerste jaar.

3. Initiatie 2: Horen – begrijpen – **nabootsen** – gebruiken
 - De kinderen luisteren. Ze herhalen en/of oefenen door Franse woordjes juist te gebruiken.

De methode van Pistache raadt aan om een halfuurtje per week, liefst op hetzelfde vaste moment, met Frans bezig te zijn.

Mila Lila

De auteurs, Suzy Van Tricht en Sofie Schroos zijn beide kleuterjuffen bij de jongste kleuters. De methode Mila Lila is in 2014 ontstaan door een gebrek aan geschikt materiaal om te gebruiken in hun klasjes.

"We spreken zelf niet graag van een methode, we willen dat leerkrachten heel creatief kunnen omgaan met alles en dat de

materialen aanpasbaar en inzetbaar zijn doorheen het jaar”. (Schroos, S., persoonlijke informatie, 2016)

Mila Lila is een handleiding voor taalinitiatie Frans die alleen online verkrijgbaar is. De educatieve website biedt Frans aan voor de jongste en de oudste kleuters. De website voorziet een basisaanbod en een extra aanbod voor thuis en op school.

Het aanbod voor de ouders is deels gelijk aan het aanbod voor op school. Ouders kunnen de verhalen, liedjes en tekeningen bekijken, maar hebben geen toegang tot de brainstorm (voor leerkrachten). De auteurs maken momenteel nog geen reclame naar ouders toe, maar door de vraag van enkele ouders van hun eigen school maakten ze het mogelijk dat ook de ouders de liedjes en de verhalen kunnen (her)bekijken.

De handleiding bevat per maand (van september t.e.m. juli) een uitgewerkt thema. Voor de jongste kleuters zijn de thema's o.a.: Coucou, Je n'ai pas envie, Où es-tu,... Voor de oudste kleuters zijn de thema's o.a.: Bon anniversaire, Chez Mila, Les feuilles rouges et jaunes,...

De handpop Mila Lila is een kleuter die allerlei herkenbare dingen beleeft. Mila is een Franssprekende handpop. Hierdoor maken kleuters via eenvoudige liedjes, versjes en verhaaltjes kennis met de Franse taal.

Mila Lila heeft geen eigen handpop die je kan kopen. Ze hadden dit graag willen kunnen aanbieden maar het is te complex wat wetgeving betreft en te duur qua productiekosten. Ze maakten zelf wel een pop i.s.m. theater Froefroe. De bedoeling is dat de handpop gebruikt wordt in kleine theatervoorstellingen.

Deze initiatiemethode stelt activiteiten binnen verschillende leergebieden voor zonder te koppelen aan een ontwikkelingsdoel. Als leerkracht zal je hier zelf nog naar op zoek moeten gaan in het leerplan, afhankelijk van je school.

De methode verwijst wel naar het doelstellingenkader voor het basisonderwijs (uit "Frans leren in de basisschool", uitgave van VLOR) zoals ik al eerder aanhaalde.

Op de website staat nergens expliciet geschreven wanneer en hoe vaak je nu Mila Lila in de klas moet brengen. Maar uit de activiteiten brainstorm voor de leerkrachten kan je afleiden dat de auteurs streven naar een geïntegreerde aanpak met verschillende leergebieden. (Van Tricht & Schroos, 2016)

Filou

Van der Strieckt, S & Declercq, D. zijn de auteurs van deze methode gepubliceerd door de uitgeverij: Averbode in 2007.

De methode Filou biedt muzische tussendoortjes als taalinitiatie Frans voor de 2de en 3de kleuterklas. De methode Filou voorziet een losbladige handleiding, prentkaarten, en een liedjes- cd.

De methode bevat twintig uitgewerkte activiteitenfiches voor de tweede kleuterklas, o.a.: petit pouce, ding, ding, ding, petites mains,... Voor de derde kleuterklas zijn de thema's, o.a.: bonjour madame, bon appétit, Elia, l'ananas,...

De methode heeft geen eigen handpop, maar raadt aan om dezelfde handpop van de methode Tatou le matou te gebruiken. De methode Tatou le matou beschrijf ik hieronder.

Tatou is een leuke, lieve, schattige poes die stapje na stapje de kinderen inwijdt in de Franse taal. Filou is theoretisch een jongen en spreekt uitsluitend Frans.

De tussendoortjes volgen elkaar op. Er is een verticale lijn die de methode doorloopt. Woordenschat en zinsbouw in de ene activiteit kunnen later terug komen in een andere activiteit met eventuele uitbreiding.

Per tussendoortje zijn er één of twee prentkaarten. Dit zijn prenten ter visuele ondersteuning en dienen als kapstok om liedjes en versjes te herhalen. Prentkaarten hebben ook een kleur naargelang het genus van het woord. Een groene kaart staat voor de mannelijke woorden (le). Een roze kaart staat voor de vrouwelijke woorden (la). De kleuren zijn eerder een geheugensteuntje voor de leerkracht dan voor de leerlingen.

De methode Filou bestaat uit verschillende tussendoortjes met de nadruk op het muzische aspect. Zoals een gedichtje of een liedje, een dansje, een vingerversje, een aftelrijmpje, een knutselactiviteit, een kookmomentje...

Elke activiteit duurt hooguit tien minuten. Elk tussendoortje is bedoeld voor een periode van één tot twee weken. Het wordt tijdens die periode geregeld herhaald.

Tatou le matou

Piquet, M. & Denisot, H. zijn de auteurs van deze handleiding gepubliceerd door de uitgeverij: Averbode in 2006.

De methode Tatou le matou is een methode voor taalinitiatie Frans van de derde kleuterklas tot in het vierde leerjaar. De methode is beschikbaar in twee niveaus. Er is Tatou le matou 1 en Tatou le matou 2. De methode Tatou le matou 1 voorziet een pedagogische handleiding, een prentenboek voor de leerling, een werkboek, en een liedjes-cd.

Tatou, le matou, niveau 1 is onderverdeeld in 4 modules.

In module 1 en 3 moeten de kinderen op ontdekking gaan: ze komen terecht in probleemsituaties of moeten bepaalde uitdagingen aangaan.

In module 2 en 4, die gewijd zijn aan twee traditionele sprookjes Le Petit Chaperon rouge (roodkapje) en Le Mariage de Souricette (Het huwelijk van Ratje), gaan de kinderen de opgedane kennis verdiepen of bekrachtigen.

Module 1: Tatou en de vijf zintuigen (Tatou et les cinq sens)

Module 2: Le Petit Chaperon rouge

Module 3: Tatou en de vier elementen (Tatou et les quatre éléments)

Module 4: Le Mariage de Souricette

Voor elk hoofdstuk van de modules 1 en 3 van het leerlingenboek is er een dubbele bladzijde met activiteiten en een bladzijde met een aanvullende activiteit.

Voor de modules 2 en 4 zijn er vier dubbele bladzijden met activiteiten en twee dubbele bladzijden met aanvullende activiteiten per module.

De handpop Tatou is een leuke, lieve, schattige poes (matou). Tatou wijdt de kinderen stapsgewijs in in de Franse taal. Jonge kinderen hebben een houvast, een affectief aanknopingspunt nodig dat hen motiveert om een vreemde taal te leren.

De methode voorziet ook een masker van Tatou om hem tot leven te brengen en om de leerkracht te helpen om tot interactie te komen met de kinderen.

Alle voorgestelde activiteiten moeten ervoor zorgen dat de taal bijna spontaan bij de kinderen binnen sijpelt bij het gebruiken van de zintuigen. Ze zijn gebaseerd op de theorie van de meervoudige intelligentie en geven elk kind de kans om binnen zijn/haar groep uit te blinken en om zonder vrees activiteiten te proberen waarbij hij/zij zich niet helemaal op zijn gemak voelt.

De inhoudsopgave in het begin van elke module verduidelijkt de (concrete) doelstellingen. Er worden geen expliciete ontwikkelingsdoelen vermeld.

Het niveau 1 van Tatou le matou is goed voor een dertigtal lessen. Met de aanvullende activiteiten kunt u nog dertig bijkomende lessen vullen.

Bij de activiteiten wordt ook steeds een tijdsindicatie gegeven. Zo kunt u als leerkracht evalueren hoeveel tijd u gemiddeld nodig hebt voor elke activiteit.

3.2.10 Conclusie methodes

In de praktijk heb ik drie methodes uitgetest: Mila Lila, Oh là là!, en de tussendoortjes van Filou. Ik kan concluderen dat de laatste twee methodes vertrekken vanuit een muzische aanpak voor taalinitiatie Frans. Oh là là! daarentegen voorziet kortverhalen die volledig zijn uitgeschreven in het Nederlands. Hier en daar staan er woorden vertaald naar het Frans, dit is de tekst van de handpop. Een beetje vreemd, want deze aanpak staat haaks op de didactische principes van taalinitiatie Frans. Deze stellen voor om zoveel mogelijk Frans te praten.

Vervolgens de educatieve website, Mila Lila. Zij voorzien verschillende thema's gekoppeld aan een maand. Per thema is er een lied en verhaal in de vorm van een filmpje. Op stage in een derde kleuterklas heb ik een thema uitgeprobeerd voor de jongste kleuters en voor de oudste kleuters. Opvallend was dat de kleuters in de klas het meest betrokken waren bij het lied voor de jongste kleuters. Hetzelfde merkte ik tijdens een les in de tweede kleuterklas, waar ik een verhaal vertelde op leeftijd, maar door het Franstalige aspect het verhaal te moeilijk werd. Hieruit kunnen we concluderen dat bij taalinitiatie Frans je een verhaal best selecteert van een makkelijker niveau. Opvallend aan de methode Mila Lila is dat er geen handpop verkrijgbaar is van de 'methode' zelf. Verder voorziet de website per thema een brainstorm aan verwerkingsactiviteiten voor de leerkracht. De brainstorm voor leerkrachten is een extra hulpmiddel. Je krijgt filmpjes van voorbeeldlesjes te zien, een hele brainstorm aan activiteiten in het Nederlands, en zinnen en woorden al vertaald naar het Frans.

De muzische tussendoortjes van Filou heb ik geïntegreerd in de dagelijkse Franse tussendoortjes met de kleine canvassen. Opmerkelijk in deze methode is dat er geen gebruik gemaakt wordt van bepaalde thema's met een verhaal. De handleiding bestaat uit korte tussendoortjes die je gedurende het hele schooljaar kan gebruiken.

De methode Pistache heb ik verkend via literatuurstudie, maar niet uitgeprobeerd in de praktijk. De koffer van Pistache (la valise de Pistache) is zowel in het Nederlands als Frans ontworpen. Als je kiest om te werken met de handleiding voor Franse initiatie, is het ook

handig om de handleiding voor taalinitiatie Nederlands erbij te halen, want heel de methode is in het Frans neergeschreven.

Tatou le matou heb ik zelf niet uitgetoetst op stage, maar ik heb wel een leerkracht hiermee aan het werk gezien. Deze methode heeft als vertrekpunt de leefwereld van het kind. Het werkboek is gemaakt op maat van het kind. Het is uitgewerkt als een geïllustreerd album, verdeeld in 4 delen die overeenkomen met de vier modules van de handleiding. Door het groepswork worden ze zich bewust van de mogelijkheid om samen te leren, van het feit dat de andere anders is en dat dat verschil positief is. Door deze verhouding tot de andere kunnen de kinderen zichzelf opbouwen, zichzelf leren kennen en leren communiceren. In deze handleiding vindt u ook speelkaarten en vingerpopjes terug die u bij sommige activiteiten van modules 2 en 4 nodig hebt.

Hoofdstuk 4: Ontwerpen

4.1 Observatielijst activiteiten

Voor het uitwerken en reflecteren van een Franse activiteit, heb ik een observatielijst opgesteld. De lijst is tot stand gekomen o.b.v. doelen van de overheid voor taalinitiatie. (VLOR, 2008)

Deze observatielijst heb ik steeds ingevuld na een les taalinitiatie Frans. Op basis van deze checklist kon ik mezelf of de activiteit de volgende les bijsturen. Zo kwam ik na de stageperiode in de tweede kleuterklas tot de conclusie dat ik in de voorbije activiteiten kleuters niets had bijgebracht over de Franse cultuur. Tijdens de uitgroei-stage in de derde kleuterklas heb ik dus extra ingezet op activiteiten rond de Franse cultuur.

De leerkracht...	Check
Is voldoende vertrouwd met het Frans.	
Brengt nieuwe woordenschat aan in een herkenbare context.	
Brengt op een speelse manier nieuwe woordenschat aan.	
Gebruikt visuele ondersteuning (gebaren, prenten,..) bij het aanleren van nieuwe begrippen.	
Vertaalt Franse woordenschat niet naar het Nederlands.	
Manipuleert de handpop.	
Heeft een correcte uitspraak van het Frans.	
Heeft een voldoende rijke woordenschat kennis in het Frans.	
Kan correcte zinsconstructies maken in het Frans.	
Herhaalt de gekende woordenschat.	
Zorgt voor regelmaat (vast openings-/ afsluitritueel)	
Spreekt Nederlands (met de handpop)	
Integreert muzische domeinen.	
De kleuters ...	
Antwoorden op de vragen in het Nederlands.	
Kijken naar de handpop.	
Zijn betrokken met het verhaal.	
Voelen zich veilig, durven te antwoorden, meedoen.	
Geven aan dat ze het (niet) leuk vinden.	
Geven aan dat de activiteit te moeilijk/makkelijk is.	
Leren iets over de Franse cultuur.	
Reflecteren over de gelijkenissen en verschillen met het Nederlands.	

(VLOR, 2008)

Als openings-en afscheidsritueel heb ik het taalinitiatiemoment steeds op dezelfde manier ingeleid en geëindigd. Dit verhoogt de herkenbaarheid en versterkt het basisvertrouwen.

Muziek staat onlosmakelijk verbonden met taalinitiatie. Dit merkte ik ook steeds wanneer ik liedjes zong van de methode Oh là là! of Mila Lila. Door te zingen nemen de kleuters de klanken gemakkelijker over. Het creëert een ontspannen sfeer waardoor de kleuters zich verbonden voelen. (Schmidt et al. 2007)

4.2 Ondernomen acties: 1ste kleuterklas

4.2.1 Bestaande methode

De meeste methodes taalinitiatie starten vanaf een tweede en/of derde kleuterklas. Enkel de methode Mila Lila biedt activiteiten aan voor de 'jongste kleuters'. Omdat het huidige thema in de klas niet overeenstemde met de thema's uit de methode, heb ik gekozen om in de eerste kleuterklas een activiteit volgens een eigen aanpak uit te voeren.

4.2.2 Eigen aanpak

De bedoeling van het lesverloop is een vaste structuur te creëren tijdens Franse activiteiten. Dit versterkt taalinitiatie in een krachtige taalleeromgeving. Tijdens de Franse activiteit behield ik hetzelfde openings- en afscheidsritueel zoals de leerkracht in de klas. Omdat de kleuters vertrouwd waren met de Franse handpop en dit het basisvertrouwen versterkte.

Lesverloop: verhaal: O, giraf, wat ben je onhandig!

Vast openingsritueel
De juf maakt de handpop Tatou le matou wakker. De handpop zegt 'bonjour' tegen iedereen.
Context creëren: vanuit een reële situatie
De juf neemt een zakje met de prenten in van verschillende dieren. De juf duidt een kleuter aan die een prent uit het zakje neemt. De kleuters benoemen de dieren en bootsen het dierengeluid na.
Contextverhaal
De juf vertelt het verhaal in het Frans
Verwerkingsactiviteit
De kleuters herkennen de armbewegingen van een aap (en bootsen deze na). De kleuters herkennen de slurfbeweging van een olifant (en bootsen deze na). De juf zingt het lied 'tête, épaules et genoux pieds'
Vast afscheidsritueel
De handpop zegt 'au revoir' tegen iedereen. De juf legt de handpop terug in de kist.

Observatie

Zie bijlagen: observatielijst 1 (p.42)

Reflectie

Alleen de oudste kleuters, van de eerste kleuterklas, benoemden de dieren die op de prenten stonden. Sommige peuters durfden niet meebewegen zoals een dier, of een dier nabootsen, zelfs niet antwoorden op een vraag (in het Nederlands). Hierdoor begon ik al gauw te vertalen en meer in het Nederlands te praten dan in het Frans.

Omdat sommige peuters met elkaar begonnen te spelen, aanraken, merkte ik dat ze niet genoeg betrokken waren. Ik vertelde het verhaal verder in het Nederlands en focuste meer op doe-momenten tijdens het verhaal. Zo was de verwerking eigenlijk al omvat in het verhaal. Het lied 'tête, épaules et genoux pieds' was nog een beetje te moeilijk. Ik moest de kleuters echt aanmoedigen om de handen op de verschillende lichaamsdelen te plaatsen.

Bij het afscheidsritueel 'au revoir' heeft de mentor echt moeten aandringen zodat de kleuters het zouden terug zeggen.

4.3 Ondernomen acties: 2de kleuterklas

4.3.1 Bestaande methode: Oh là là!

Omdat de mentor al werkte met de methode Oh là là! besliste ik eerst een aantal lesjes volgens de methode te doen. Omwille van ervaringen met een verhaal uit de methode, heb ik besloten om in twee aparte lessen rond hetzelfde verhaal te werken.

De eerste les heb ik heel concreet het verhaal in het Frans verteld. De methode geeft ook aan om concreet vanuit een reële situatie te vertrekken. In de map staan drie voorbeelden opgesomd en er staat uitdrukkelijk bij dat deze stap niet noodzakelijk is. Tijdens de tweede les heb ik het verhaal verteld zoals het staat uitgelegd in de methode, volledig in het Nederlands met hier en daar een woordje Frans voor de handpop.

Lesverloop: Verhaal: La poupée de Titine

Vast openingsritueel
De juf neemt de handpop Flonflon en zingt het lied 'bonjour, Flonflon'. De handpop zegt 'bonjour' tegen iedereen.
Context creëren: vanuit een reële situatie
De juf toont een pop en verschillende kleren. De juf benoemt ieder kledingstuk wanneer ze dit aandoet bij de pop. De juf vertelt het verhaal kort in het Frans. De juf haalt de wasmachine erbij en we steken ieder kledingstuk erin. De kleuters rollen met de armen/handen op het ritme van het rijmpje. De kleuters wijzen het kledingstuk aan dat de juf vraagt in het Frans. De kleuters benoemen het kledingstuk in het Nederlands.
Vast afscheidsritueel
De juf neemt de handpop Flonflon en zingt het lied 'au revoir, Flonflon'. De handpop zegt 'au revoir' tegen iedereen.

Observatie

Zie bijlagen: observatielijst 2 (p.43)

Reflectie

Voor deze les heb ik ideeën uit de methode Oh là là! genomen. Ik heb me vooral gebaseerd op het contextverhaal, maar ik heb de hele les zelf gemaakt in het Frans.

Wanneer ik begon te vertellen in het Frans, merkte ik dat de kleuters raadden naar de betekenis van de woorden in het Frans. De kleuters gingen eigenlijk automatisch vertalen, zonder dat ik ernaar vroeg.

De kleuters antwoordden op de vragen in het Nederlands. De kleuters wezen de kledingstukken aan die ik vroeg in het Frans.

Het bewegingsmomentje van de wasmachine vonden de kleuters direct leuk. Ze draaiden allemaal met de armen, de ene kleuter zei de tekst al mee van het rijmpje, andere kleuters deden gewoon de armbewegingen mee.

Lesverloop: Verhaal: La poupée de Titine

Vast openingsritueel
De juf neemt de handpop Flonflon en zingt het lied 'bonjour, Flonflon'. De handpop zegt 'bonjour' tegen iedereen.
Contextverhaal
De juf vertelt het verhaal in het Nederlands.
Vast afscheidsritueel
De juf neemt de handpop Flonflon en zingt het lied 'au revoir, Flonflon'. De handpop zegt 'au revoir' tegen iedereen.

Observatie

Zie bijlagen: observatielijst 3 (p.44)

Reflectie

Ik heb in deze les de methode Oh là là! gewoon gevolgd waardoor ik het verhaal in het Nederlands heb verteld. Een bijkomend nadeel, gezien de didactiek taalinitiatie Frans, is dat de handpop eigenlijk alleen woorden vertaalt. Flonflon zegt hier en daar een woordje Frans, waardoor het vertalen centraal staat. Vandaag werd me al duidelijk waarom gisteren de kleuters de meeste woorden vertaalden.

Het was vandaag ook warm in de klas, doordat de zon inscheen in onze kring. Ik merkte dat het voor sommige kleuters moeilijk was om de aandacht erbij te houden tijdens het verhaal. Enerzijds door de warmte, anderzijds doordat het een lang verhaal was. De methode voorziet zes grote prenten met daarop de bijhorende tekst. Per prent staan er onderaan de tekst vraagjes (in het Nederlands) over het verhaal.

Toen de prent van de wasmachine kwam, begonnen enkele kleuters spontaan het rijmpje over de wasmachine op te zeggen. Hierdoor merkte ik dat ze dit al goed onthouden hadden en vooral leuk vonden.

Lesverloop: Lied: La poupée de Titine

Vast openingsritueel
De juf neemt de handpop Flonflon en zingt het lied 'bonjour, Flonflon'. De handpop zegt 'bonjour' tegen iedereen.
Lied aanbrenge
De kleuters luisteren eerst spontaan naar het lied. Nadien luisteren ze gericht. De juf geeft iedere kleuter een prent van het verhaal. De kleuters steken hun prent omhoog als ze woorden horen terugkomen in het lied. De juf stelt verdiepende vragen over het lied. De kleuters verwoorden wat er allemaal gezongen wordt in het lied. De kleuters verwoorden welke gevoelens het lied bij hun oproepen. De kleuters leren stapsgewijs delen van het lied.
Vast afscheidsritueel
De juf neemt de handpop Flonflon en zingt het lied 'au revoir, Flonflon'. De handpop zegt 'au revoir' tegen iedereen.

Observatie

Zie bijlagen: observatielijst 4 (p.45)

Reflectie

Ik heb de eerste keer de instrumentale versie van het lied laten horen. Zo konden we eerst luisteren naar de melodie, mee wiegen, neuriën, en vertellen over wat we voelden tijdens het luisteren naar de muziek.

Vervolgens liet ik het lied met de tekst horen. Ik (en Flonflon) zongen direct mee, waardoor enkele kleuters ook al spontaan probeerden mee te zingen.

Wanneer er een kledingstuk werd gezongen in het lied, stak ik dit omhoog. Zo konden de kleuters opnieuw de link leggen met het Franse woord. Oorspronkelijk wou ik tijdens het 'aanleren' van het lied de wasmachine (van karton) er niet echt bijnemen. Maar de kleuters wilden per se de wasmachine uit de poppenhoek gaan halen. Zo deden we ook nog eens het rijmpje en kon ik bij 'machine' wijzen naar het wasmachine.

Vervolgens hoort er bij ieder thema van de methode een lied. In de methode staat uitgebreid beschreven hoe je het lied kan aanbrenge. Het enige nadeel is dat tijdens de les alweer meer Nederlands dan Frans wordt gepraat.

In de methode staan vraagjes opgesteld over het lied, in het Nederlands. Toch heb ik het lied een aantal keren moeten laten afspelen vooraleer de kleuters konden antwoorden op de vraagjes.

Tegen het einde van de tweede week zongen (bijna) alle kleuters mee met het lied.

Lesverloop: Verwerking: La poupée de Titine

Vast openingsritueel
De juf neemt de handpop Flonflon en zingt het lied 'bonjour, Flonflon'. De handpop zegt 'bonjour' tegen iedereen.
Verwerkingsactiviteit
De kleuters benoemen de kledingstukken in het Nederlands. De kleuters duiden die kledingstukken bij zichzelf aan, die de juf vraagt in het Frans. De kleuters verwoorden wat er allemaal gezongen wordt in het lied.
Vast afscheidsritueel
De juf neemt de handpop Flonflon en zingt het lied 'au revoir, Flonflon'. De handpop zegt 'au revoir' tegen iedereen.

Observatie

Zie bijlagen: observatielijst 5 (p.46)

Reflectie

Ten slotte voorziet de methode ook verscheidene verwerkingsactiviteiten. Met verwijzing naar de lesdoelen initiatie Frans en lesdoelen muzische vorming voor de verschillende onderwijsnetten.

De kleuters probeerden de kledingstukken, vooral pyjama, te benoemen in het Frans.

Wanneer ik tijdens het openingsritueel 'bonjour' en 'comment ça va' zei, antwoordden sommige kleuters al terug met 'bonjour', 'oui' of 'ça va'.

Opnieuw waren de kleuters zeer betrokken door de wasmachine (van karton). Hierdoor kon ik de kledingstukken terug herhalen en nieuwe aanbrengen.

Lesverloop: Verwerking 2: La poupée de Titine

Vast openingsritueel
De juf neemt de handpop Flonflon en zingt het lied 'bonjour, Flonflon'. De handpop zegt 'bonjour' tegen iedereen.
Verwerkingsactiviteit
De juf toont vier kledingstukken in het rood, blauw, groen en geel. De kleuters wijzen het kledingstuk met de juiste kleur aan. De kleuters benoemen de kleuren in het Nederlands. De juf hangt een kleur op het wasmachine. Alleen kleren met die kleur mogen erin. De kleuters rollen met de armen/handen op het ritme van het rijmpje.
Vast afscheidsritueel
De juf neemt de handpop Flonflon en zingt het lied 'au revoir, Flonflon'. De handpop zegt 'au revoir' tegen iedereen.

Observatie

Zie bijlagen: observatielijst 6 (p.47)

Reflectie

Ondanks dat de kleuren in het vorige thema waren aangehaald, konden de kleuters de kleuren eerst niet benoemen in het Frans. Wanneer ik in het Frans vroeg welke kleur een kledingstuk had, antwoordden de kleuters in het Nederlands.

De kleuters vonden het leuk om de kledingstukken (alweer) in de wasmachine te steken en het bijhorende rijmpje op te zeggen. Ook hoorde ik in de poppenhoek het rijmpje al eens. Daar kwam het verhaal terug tot leven.

4.3.2 Eigen aanpak

Na het gebruik van de methode Oh là là! voor de Franse activiteiten heb ik zelf een aantal activiteiten ontworpen met hetzelfde openings-en afscheidsritueel met de handpop Flonflon.

Tijdens het ontwerpen van het lesverloop heb ik rekening gehouden met de principes van een krachtige taalleeromgeving voor vreemde talen en de vier basisdoelen om een activiteit taalinitiatie uit te werken. Basisvertrouwen is één van de basisdoelen om aan taalinitiatie te doen. Het vast openings-en afscheidsritueel iedere activiteiten herhalen, versterkt het basisvertrouwen. Het contextverhaal vertellen, gebeurt met zoveel mogelijk didactisch materiaal en bewegingen van de handpop. Door veel te visualiseren worden kleuters geprikkeld om zelf te ontdekken waarover de handpop vertelt, zonder te vertalen. Tijdens de verwerkingsactiviteit staan de basisdoelen taalattitude en taalplezier centraal.

Lesverloop: Verhaal: Chapeau!

Vast openingsritueel
De juf neemt de handpop Flonflon en zingt het lied 'bonjour, Flonflon'. De handpop zegt 'bonjour' tegen iedereen.
Context creëren: vanuit een reële situatie
De juf benoemt de hoeden één voor één en zet ze op.
Contextverhaal
De juf vertelt het verhaal in het Frans.
Vast afscheidsritueel
De juf neemt de handpop Flonflon en zingt het lied 'au revoir, Flonflon'. De handpop zegt 'au revoir' tegen iedereen.

Observatie

Zie bijlagen: observatielijst 7 (p.48)

Reflectie

De kleuters linkten meteen de hoeden aan een beroep. Een kleuter legde ook al de voorwerpen bij de juiste hoed.

De kleuters verwoordden het beroep in het Nederlands en wezen naar de hoed die ik benoemde in het Frans.

Lesverloop: Verhaal: Martha bla-bla

Vast openingsritueel
De juf neemt de handpop Flonflon en zingt het lied 'bonjour, Flonflon'. De handpop zegt 'bonjour' tegen iedereen.
Context creëren: vanuit een reële situatie
De juf toont de doos soepletters.
Contextverhaal
De juf vertelt het verhaal in het Frans a.d.h.v. de personages op stokjes.
Vast afscheidsritueel
De juf neemt de handpop Flonflon en zingt het lied 'au revoir, Flonflon'. De handpop zegt 'au revoir' tegen iedereen.

Observatie

Zie bijlagen: observatielijst 8 (p.49)

Reflectie

Vandaag was weer een warme dag waardoor de zon inscheen op onze kring. De kleuters konden zich moeilijk concentreren en ik had het gevoel dat de kleuters het verhaal in het Frans niet konden volgen. Ik was het verhaal aan het vertellen met de personages op de stokjes, en toen ik in het Nederlands vroeg hoe het verhaal zou aflopen, kreeg ik weinig tot geen respons. Nadien heb ik het verhaal met het boek verteld in het Nederlands. Ik heb hier wel aandacht besteed aan het niet-vertalen. Pas als het verhaal gedaan was, heb ik de personages op de stokjes er terug bijgenomen en het verhaal kort verteld in het Frans. Hieruit kon ik concluderen dat het verhaal op zich te moeilijk was in het Frans.

4.4 Ondernomen acties: 3de kleuterklas

4.4.1 Bestaande methode: Mila Lila

Omdat ik tijdens de vorige stageperiode voornamelijk met prentenboeken heb gewerkt, heb ik ook lessen gemaakt zonder te vertrekken vanuit een prentenboek. Vervolgens merkte ik uit de observatielijsten dat ik te weinig de Franse cultuur betrok in mijn activiteiten.

Lesverloop: Tour de France

Vast openingsritueel
De juf neemt de handpop Flonflon en zingt het lied 'bonjour, Flonflon'. De handpop zegt 'bonjour' tegen iedereen.
Context creëren: vanuit een reële situatie
De juf toont de prent van de Franse vlag met het logo van 'Le Tour de France'. De kleuters benoemen de kleuren van de Franse en van de Belgische vlag. De juf toont verschillende gekleurde T-shirts. De kleuters benoemen de verschillende kleuren van de truitjes.
Contextverhaal
De juf start het filmpje van Mila Lila: La course à vélo.
Verwerkingsactiviteit: lied
De juf start het liedje van Mila Lila: Allez allez allez.
Vast afscheidsritueel
De juf neemt de handpop Flonflon en zingt het lied 'au revoir, Flonflon'. De handpop zegt 'au revoir' tegen iedereen.

Observatie

Zie bijlagen: observatielijst 9 (p.51)

Reflectie

Dit was de eerste les dat ik werkte met de methode van Mila Lila. Door het verhaal kon ik goed inspelen op de gelijkenissen en verschillen met het Nederlands. Zoals 'un, deux, trois, GO!' en 'allez, allez, allez'. Ook het verschil in kleuren tussen de Belgische en de Franse vlag kwam aan bod.

In tegenstelling tot de vorige les, was deze les hoofdzakelijk in het Nederlands.

Lesverloop: Eugène Poubelle

Vast openingsritueel
De juf neemt de handpop Flonflon en zingt het lied 'bonjour, Flonflon'. De handpop zegt 'bonjour' tegen iedereen.
Context creëren: vanuit een reële situatie
De juf toont een foto van Eugène Poubelle. De juf toont de kleine vuilnisbakken. De kleuters benoemen de kleuren van de vuilnisbakken.
Contextverhaal
De juf start het filmpje van Mila Lila: Ma couleur préférée.
Verwerkingsactiviteit: lied
De juf start het liedje van Mila Lila: Toutes les couleurs.
Vast afscheidsritueel
De juf neemt de handpop Flonflon en zingt het lied 'au revoir, Flonflon'. De handpop zegt 'au revoir' tegen iedereen.

Observatie

Zie bijlagen: observatielijst 10 (p.52)

Reflectie

Ik startte de les met het lied van Flonflon. Meteen maakte een jongen de opmerking 'alweer dat lied'. Het zette me aan het denken om een nieuw openingsritueel te verzinnen. Na het lied liet ik de prent van Eugène Poubelle zien. Ik stelde een paar vragen in het Frans over wie de persoon zou kunnen zijn. Hier gaven de kleuters aan dat ze me niet begrepen, waardoor ik de vragen in het Nederlands heb verder gesteld.

De kleuters benoemden de kleuren grotendeels in het Nederlands. Tijdens het verhaal zeiden de kleuters spontaan de kleuren mee. Bij het lied zongen de kleuters al mee.

4.4.2 Eigen aanpak

Lesverloop: Verhaal: Wie rijdt?

Vast openingsritueel
De juf neemt de handpop Flonflon en zingt het lied 'bonjour, Flonflon'. De handpop zegt 'bonjour' tegen iedereen.
Context creëren: vanuit een reële situatie
De juf neemt de prenten van de voertuigen. De kleuters benoemen de verschillende voertuigen.
Contextverhaal
De juf vertelt het verhaal in het Frans. De kleuters benoemen het dier dat met de auto rijdt.
Verwerkingsactiviteit
De kleuters bootsen het geluid na van een olifant, een kat, een haas en een varken.
Vast afscheidsritueel
De juf neemt de handpop Flonflon en zingt het lied 'au revoir, Flonflon'. De handpop zegt 'au revoir' tegen iedereen.

Observatie

Zie bijlagen: observatielijst 11 (p.53)

Reflectie

De kleuters zongen enthousiast mee met het lied 'bonjour Flonflon'. Nadien toen de handpop 'bonjour' zei, begonnen de kleuters een ander lied te zingen. 'C'est la fête de Flonflon.' Ik merkte dat ik veel handgebaren moest maken en een goede intonatie bij een vraagstelling. Nadien begon ik het prentenboek in het Frans te vertellen. De kleuters gaven meteen spontaan aan dat ze me niet begrepen. 'Waarom spreek je nu zo?' Het was duidelijk dat dit de eerste Franse les was voor de kleuters.

Het verhaal op zich was een succes. De kleuters waren zeer betrokken en hielden van het voorspellen van de dieren. Nadien bootsten we de dierengeluiden na, wat zorgde voor een leuke sfeer.

4.5 Reflectie verschillende aanpakken

4.5.1 Reflectie peuters - 1ste kleuterklas

Ik heb één lesje Frans gegeven aan de peuters/eerste kleuterklas. Ik merkte meteen hier al een groot verschil. De peuters zeiden niet echt 'bonjour' tegen de handpop Tatou. De meester moest sommige kleuters echt aanmoedigen. Er waren ook maar weinigen die de handpop echt een kus gaven. Ik kon moeilijk de kleuters hun aandacht erbij houden met de handpop.

Vanaf het moment dat ik in het Frans begon te vertellen a.d.h.v. het prentenboek, waren er weinig kleuters betrokken. Ik probeerde daarom meer dingen uit te beelden, maar niet alle kleuters durfden mee te bewegen zoals een dier of een dierengeluid na te bootsen.

4.5.2 Reflectie 2de kleuterklas

Tijdens de twee weken stage in de tweede kleuterklas heb ik de eerste stageweek iedere dag een lesje Frans gegeven vanuit de methode Oh là là!. De tweede stageweek heb ik iedere dag een lesje Frans gegeven los van een methode, zelf ontworpen.

Met methode

De methode **Oh là là!** werkt per thema waarbij binnen een thema telkens een verhaal centraal staat. Het voordeel is dat de methode prachtig geïllustreerde platen voorziet. Het nadeel is dat het hele verhaal in het Nederlands is geschreven. De handpop zegt hier en daar een woordje Frans wat leidt tot vertalen. Het is heel moeilijk om een volledige tekst (in dialoogvorm) te vertalen van het Nederlands naar het Frans. Ik heb het verhaal gewoon dus in het Nederlands voorgelezen, zoals aangegeven in de methode. De stap 'context creëren' had ik wel een hele les in het Frans gegeven. Deze heb ik zelf moeten uitschrijven in het Frans. De methode voorziet leuke ideeën om een thema/verhaal in te leiden, als ook staan de basiswoorden in het Frans aangegeven. Als leerkracht is het jouw taak om de woorden zo vaak mogelijk in een Franse context te gebruiken.

De methode Oh là là! voorziet ook een heel leuk lied per thema, waar eigenlijk het verhaal nog eens verteld wordt. De melodieën van de liedjes zijn zeer herkenbaar en maakt het voor de kleuters aangenaam om naar te luisteren en uitdagend om mee te zingen.

Kortom, een krachtige taalleeromgeving wordt creëert door een aantal elementen uit de methode.

Ten eerste zorgt de handpop en het 'gekende' openingsritueel voor een positief, veilig en rijk leerklimaat. De kleuters weten dat de handpop Frans praat, maar steeds naar hen luistert. Ook zorgt de handpop voor een band met de kleuters. Dit zorgt ervoor dat kleuters zich veilig voelen en durven fouten maken.

Ten tweede is er de stap 'context creëren: vanuit een reële situatie'. In de methode vertrekt een thema vanuit de leefwereld en interesses van de kleuters. Door de grote visuele ondersteuning van de handpop, de prenten van het verhaal, het lied, enz. leren de kleuters handelen en concreet ervaren. De explorerende activiteiten zorgen voor betekenisvolle taken die interessant, uitdagend en zinvol zijn.

Tot slot zorgt de handpop voor ondersteuning voor de leerkracht en voor de kleuters. De handpop zorgt voor een laagdrempelige aanpak om een activiteit in een vreemde taal te geven. Vervolgens verhoogt de handpop de betrokkenheid door vormelijke en inhoudelijke ondersteuning te bieden. Bijvoorbeeld de kleuters aanmoedigen, hardop denken en handelingen verwoorden.

Zonder methode

Ik heb twee lesjes uitgewerkt zonder methode, beiden vertrekkend vanuit een prentenboek. Één verhaal heb ik meer verteld a.d.h.v. concrete materialen. Het ander verhaal heb ik verteld a.d.h.v. prentjes van de personages. Ik merkte dat het voor de kleuters gemakkelijker was om een verhaal te volgen waar er met concreet materiaal gewerkt wordt. Bij het verhaal van de personages merkte ik dat sommige kleuters hun aandacht verloren. Toen ik het verhaal vertelde met het prentenboek in het Frans, merkte ik nog dat sommigen het niet begrepen.

Ik heb tijdens de lesjes Frans zonder methode wel het vast openings- en afscheidsritueel behouden van de methode Oh là là. Ook heb ik de handpop Flonflon gebuikt. De kleuters hechten wel veel belang aan de handpop. Ze kijken echt naar de handpop, geven hem een kus, zeggen 'bonjour' en 'au revoir' tegen hem.

4.5.3 Reflectie 3de kleuterklas

Tijdens de vier weken stage in de derde kleuterklas heb ik één lesje Frans gegeven vanuit de eigen aanpak met prentenboek. Verder heb ik twee lesjes Frans gegeven vertrekkend vanuit de Franse cultuur en de methode Mila Lila.

Met methode

De methode **Mila Lila** is een online handleiding. Zeer handig zijn de liedjes en verhalen vormgegeven in een filmpje. Dit geeft kleuters de mogelijkheid te kijken en te luisteren. Ondanks de activiteiten brainstorm voor leerkrachten, geeft de methode weinig inzicht in een Franse activiteit volgens bepaalde stappen. Ik heb twee thema's aangehaald. Een lied gekaderd bij de jongste kleuters sloeg het meeste aan voor de kleuters in de (derde) kleuterklas. Het lied ging over de kleuren. De kleuters konden al snel het lied meezingen.

Ik heb de methode gebruikt tijdens lesjes waar ik de kleuters bewuster maakte over de Franse cultuur. Hierdoor praatte ik zelf minder Frans doorheen de les. Doordat het verhaal en het lied wel in het Frans waren ingesproken, vormde dit wel een mooie balans Frans – Nederlands.

Kortom, een krachtige taalleeromgeving wordt creëert door een aantal elementen uit de methode.

Er is geen tastbare handpop bij de methode. Het meisje Lila komt wel steeds in beeld bij het begin van ieder verhaal of lied. Hierdoor wordt een beetje dat positief, veilig en rijk leerklimaat bevestigd.

Ten tweede zijn er de betekenisvolle taken. Per thema heb je een lied en een verhaal in de vorm van een filmpje. Door de bewegende beelden worden de betekenis van woorden zeer visueel ondersteund. Binnen de methodes verschillen de thema's ook naargelang de leeftijd en dus de leefwereld en interesses van de kleuters.

Tot slot zorgt de methode voor ondersteuning voor zowel de leerkracht als de kleuters. Voor de leerkrachten is er per thema een activiteiten brainstorm en zijn er voorbeeldfilmpjes van activiteiten die de ouders zelf hebben uitgetest in de kleuterklas. Verder zorgen alweer de filmpjes voor zowel vormelijke als inhoudelijke ondersteuning.

Zonder methode

Een eerste les heb ik meteen ingezet op zoveel mogelijk Frans praten. Dit ontging de kleuters niet. De kleuters gaven meteen spontaan aan dat ze me niet begrepen. 'Waarom

spreek je nu zo?' Het was duidelijk dat dit de eerste Franse les was voor de kleuters. Vervolgens praatte ik rustiger en met veel gebaren. Toch waren er kleuters die niet wilden luisteren naar het Frans omdat ze 'het niet begrepen'. Hierdoor merkte ik dat ik aan de taalattitude van de kleuters moest werken, door de kleuters te 'dwingen' om eerst te luisteren. Vervolgens het taaldenken te prikkelen, waardoor ze zelf betekenissen gaan afleiden zonder in eerste instantie te vertalen.

4.6 Observatielijst tussendoortjes

Om kleuters frequenter in contact te brengen met taalinitiatie Frans besliste ik Franse tussendoortjes te plannen. Naast de Franse activiteiten, die zich vaak beperkten tot een halfuur per week, heb ik ook tussendoortjes, van maximum vijftien minuten, uitgetest in een derde kleuterklas.

De methode **Filou** publiceerde muzische tussendoortjes voor de tweede en derde kleuterklas. Elk tussendoortje is bedoeld voor een periode van één tot twee weken waarbinnen steeds hetzelfde tussendoortje regelmatig herhaald wordt.

Vanuit deze visie heb ik zelf tussendoortjes ontworpen en bestaande tussendoortjes uitgetest. Om toch doelgericht aan de slag te gaan, heb ik een observatielijst o.b.v. betrokkenheid opgesteld. De lijst is tot stand gekomen door de 5 niveaus van welbevinden en betrokkenheid van Laevers. (Laevers & Depondt, 2004) De betrokkenheid vormde het vertrekpunt om tussendoortjes te bedenken: hoe kan ik kleuters tijdens een tussendoortje betrokken krijgen op een muzische manier?

Qua materiaal had ik vier kleine canvassen, met daarop een foto van een monument uit Frankrijk: de Eiffeltoren, Notre Dame, Centre Pompidou en het Louvre. Aan de achterkant van de foto had ik kleine vlaggetjes van Frankrijk gestoken. Op iedere vlag stond aan de achterkant de titel van een Frans tussendoortje. Twee keer per week kozen de kleuters een vlag uit een schilderdoek.

Deze observatielijst heb ik steeds ingevuld na een Frans tussendoortje.

Meestal/altijd geconcentreerd.	
(Bijna altijd) aanhoudend bezig en (bijna) niet af te leiden.	
Altijd/meestal geïnteresseerd en gemotiveerd.	
Mentaal zeer actief en intens ervarend.	
(Geniet ten volle van) actief exploreren.	
Beweegt zich aan de grens van het eigen kunnen.	

(Laevers & Depondt, 2004)

4.6.1 Bestaande tussendoortjes

Lesverloop: Lichaamsdelen en doe-lied

De kleuters gooien met de dobbelsteen en benoemen de lichaamsdelen.
De kleuters zingen het lied en raken de bijhorende lichaamsdelen aan.

Observatie

Zie bijlagen: observatielijst 12 (p.59)

Reflectie

Ik ben gestart met het herhalen van de verschillende lichaamsdelen 'Steek je pink, elleboog, enz., in de lucht' Nadien benoemde ik de prenten op de dobbelsteen in het Frans. De kleuters mochten om de beurt de dobbelsteen gooien. We duiden dan het lichaamsdeel aan. De kleuters wilden in het begin alleen de lichaamsdelen benoemen in het Frans, maar ik spoorde hen ook aan om het lichaamsdeel in het Nederlands te benoemen indien ze de Franse term niet kenden. 'Pouce' (duim) onthielden de kleuters direct.

Als verwerking deden we ook het doe-lied 'tête, épaules et genoux pieds'. Een kleuter herkende meteen de melodie van de Nederlandstalige versie. De kleuters vonden dit zeer leuk om te doen.

Lesverloop: Doe-lied, vingertaal en kleurendans

De kleuters zingen het lied en raken de bijhorende lichaamsdelen aan.
De kleuters geven aan hoe ze zich voelen a.d.h.v. de positie van hun vingers.
De kleuters geven een voorwerp in een bepaalde kleur door op muziek.
Wanneer de muziek stopt, benoemt de kleuter die het voorwerp op dat moment vasthoudt, de kleur.

Observatie

Zie bijlagen: observatielijst 13 (p.59)

Reflectie

We begonnen met het doe-lied waar we de vorige keer geëindigd waren. Ik overliep eerst weer de lichaamsdelen in het Nederlands. Terwijl legden de kleuters de handen op dat lichaamsdeel. Nadien benoemde ik de lichaamsdeel in het Frans en bleven de kleuters deze aanduiden.

Vervolgens deden we het tussendoortje 'vingertaal' waar de kleuters spontaan het woord 'triste' herhaalden. De bewegingen maken met de hand vonden de kleuters leuk. We voelden ons allemaal blij, zoals de zon.

Ten slotte deden we het tussendoortje 'kleurendans' met drie kleine vuilnisbakken. Een rode, gele en een blauwe. Ik zette de muziek op en kleuters gaven het vuilbakje door. Wanneer de muziek stopte, deden de kleuters de vuilnisbak open en benoemden ze de kleur. Sommigen benoemden de kleur in het Frans, anderen die twijfelden in het Nederlands. Ik moest eerst wel herhalen dat je het woord niet in het Frans moest zeggen, want dit dachten een aantal kleuters. Zo merkte ik plots dat een kleuter de hoofdkleuren niet kende in het Nederlands.

4.6.2 Zelf ontwikkelde tussendoortjes

Lesverloop: Je pense à...

De juf overloopt de 4 kleurkaarten. De kleuters vertellen waaraan ze denken bij de kleur.

Observatie

Zie bijlagen: observatielijst 14 (p.60)

Reflectie

De meeste kleuters konden de kleuren in het Frans benoemen. De kleuters dachten wel veel aan dezelfde dingen. Ze waren ook zeer actief betrokken en wilden een kaartje uit de schildersmuts nemen.

Lesverloop: Les animaux

De kleuters benoemen de dieren op de prent. De kleuters bootsen de dierengeluiden na.

Observatie

Zie bijlagen: observatielijst 15 (p.60)

Reflectie

We moesten nog twee kleuren bespreken. Opnieuw waren de kleuters zeer betrokken met de schilderemts, en wie het kaartje mocht nemen.

Nadien nam ik de prenten van de dieren. Omdat de kleuters de dieren allemaal kenden, heb ik niet eerst de dieren getoond en besproken. Ik heb meteen één voor één een kleuter bij me genomen en een dier laten zien. Deze kleuter moest dan het dier (en geluid) nabootsen. De andere keuters raadden welke dier er op de prent staat. De kleuters vonden het ook heel leuk om het dier daarna te zien op de prent.

Bij iedere prent benoemde ik het dier in het Frans. De kleuters benoemde de dieren in het Nederlands. Bij 'cochon' waren er een paar kleuters die het woord in het Frans herhaalden, omdat ze vonden dat het grappig klonk.

4.7 Conclusie Franse tussendoortjes

Ik heb bestaande en zelf ontwikkelde tussendoortjes uitgeprobeerd. In beide gevallen scoorde de betrokkenheid van de kleuters hoog. Door de speelse aanpak leerden de kleuters onbewust nieuwe woorden in het Frans. Het viel me wel op dat kleuters heel erg Frans wilden praten.

Oorspronkelijk had ik iedere dag een Frans tussendoortje ingepland, maar door omstandigheden heb ik er niet elke dag één kunnen doen. Door de beperkte tijd heb ik vaak ook een tussendoortje een volgend moment herhaald.

De kleuters waren zeer actief betrokken bij het verkennen van het 'Frans' materiaal. Het tekenkistje vonden ze heel indrukwekkend. De kaart van Frankrijk in vergelijking met het kleine België. Verder herkenden ze ook de Eiffeltoren.

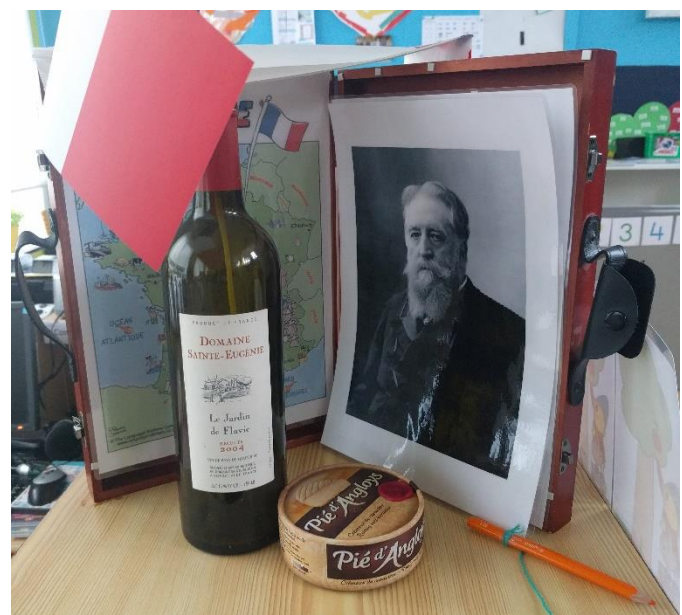

4.8 Franse hoek

Om de Franse activiteiten meer visueel te maken in de klas, besloot ik een Franse hoek in te richten. Als vertrekpunt gebruikte ik de twee canvassen van de Franse tussendoortjes. Verder heb ik typische voorwerpen van Frankrijk geselecteerd. Bijvoorbeeld een wijnfles, een doosje kaas, de Franse vlag, een patisserie doos, een broodzak van het stokbrood, enz.

Een valkuil hierbij was dat ik minder focuste op België, waar ook Frans wordt gesproken. Volgende keer zou ik bij het uitwerken van een Franse hoek meer een spel leggen, of voorwerpen uit de Franse activiteiten integreren in de andere hoeken. Bijvoorbeeld de prenten van 'Le Tour De France' ophangen in de bewegingshoek. Of in de denkhoek een spel maken dat ze met een dobbelsteen gooien en om de beurt hun fietser vooruit zetten. Welke fietser geraakt het eerste over de eindstreep.

In het tekenkistje hing ik steeds een prent waarover onze Franse activiteit ging. Dit is een foto van de kast boven het boekenrek. Ik heb doelbewust voor dit plekje gekozen. Wanneer de kleuters een boek namen uit het rek, keken ze onbewust naar de Franse hoek.

Hoofdstuk 5: Concluderen en vooruitblikken

Door een eerste kennismaking met taalinitiatie Frans in het tweede opleidingsjaar, ontstond de interesse in de didactiek taalinitiatie Frans bij kleuters. Allereerst is het belangrijk taalinitiatie te scheiden van talensensibilisering en formeel vreemdetalenonderwijs.

Taalinitiatie is gericht op één taal. Het beoogde doel is te initiëren in een welbepaalde taal. (DVO, 2013) Talensensibilisering is het gevoelig en bewust maken van het bestaan van een veelheid aan talen. (Devlieger, 2012) Formeel vreemdetalenonderwijs is verplicht taalonderwijs Frans, vanaf het vijfde leerjaar in het basisonderwijs. (VLOR, 2008)

Volgens het decreet basisonderwijs over het vreemdetalenonderwijs, mag er sinds 1 september 2004 taalinitiatie Frans gegeven worden in het gewoon basisonderwijs. (VLOR, 2014) Wettelijk mag er taalinitiatie Frans gegeven worden van de kleuterklas t.e.m. het vierde leerjaar.

Als leerkracht is het van groot belang in een krachtige leeromgeving kleuters te laten kennismaken met de Franse taal. Een taalrijke omgeving voor vreemde talen creëer je het best door drie elementen die elkaar omvatten. Een omgeving waar kleuters zich veilig voelen en durven fouten maken, draagt bij tot een positief welbevinden en een rijk leerklimaat. (Geerts & Verhelst, 2010) Een veilig en positief klasklimaat is dus een voorwaarde om tot taalontwikkeling te komen. (Versteden et al. 2014) Explorerende activiteiten die interessant, uitdagend en zinvol zijn, zijn tegelijk ook betekenisvol. Ze sluiten aan bij de leefwereld en de interesses van de kleuters. Ten laatste de betrokkenheid verhogen door vormelijke en inhoudelijke ondersteuning te bieden. (Geerts & Verhelst, 2010) De leerkracht ondersteunt de kleuters door interactie. Kortom, de elementen vormen een uitgangspunt voor het uitwerken van een Franse activiteit.

Al verschillende uitgeverijen publiceerden methodes taalinitiatie Frans voor het basisonderwijs. Ik heb me verdiept in de methodes voor de kleuterklas. Zoals Oh là là!, Pistache, Mila Lila, Tatou le matou en Filou. In de praktijk heb ik drie methodes uitgetest: Mila Lila, Oh là là!, en de tussendoortjes van Filou.

Vervolgens de educatieve website, Mila Lila. Zij voorzien verschillende thema's gekoppeld aan een maand. Per thema is er een lied en verhaal in de vorm van een filmpje. Op stage in een derde kleuterklas heb ik een thema uitgeprobeerd voor de jongste kleuters en voor de oudste kleuters. Opvallend was dat de kleuters in de klas het meest betrokken waren bij het lied voor de jongste kleuters. Hetzelfde merkte ik tijdens een activiteit in de tweede kleuterklas, waar ik een verhaal vertelde op leeftijd, maar door het Franstalige aspect het verhaal te moeilijk werd. Hieruit kunnen we concluderen dat bij taalinitiatie Frans je een verhaal best selecteert van een 'makkelijker' niveau. Opvallend aan de methode Mila Lila is dat er geen handpop verkrijgbaar is van de methode zelf. Verder voorziet de website per thema een brainstorm aan verwerkingsactiviteiten voor de leerkracht.

De muzische tussendoortjes van Filou heb ik geïntegreerd in de dagelijkse Franse tussendoortjes met de kleine canvassen. Opmerkelijk in deze methode is dat er geen gebruik gemaakt wordt van bepaalde thema's met een verhaal. De handleiding bestaat uit korte tussendoortjes die je gedurende het hele schooljaar kan gebruiken.

Methodes voor taalinitiatie Frans vormen al een goede basis voor een krachtige taalleeromgeving. Dit merkte ik uit activiteiten die ik op stage heb gegeven vanuit de methodes Oh là là! en Mila Lila.

De methode Oh là là! voorziet een leuke handpop 'Flonflon' die een zangeres wil worden. Ieder thema heeft een verhaal Flonflon en haar vriendjes een avontuur beleven. De handpop en het 'gekende' openingsritueel zorgen voor een positief, veilig en rijk leerklimaat. De kleuters weten dat de handpop Frans praat, maar steeds naar hen luistert. Ook zorgt de handpop voor een band met de kleuters. Dit zorgt ervoor dat kleuters zich veilig voelen en durven fouten maken. Vervolgens raadt de methode aan een thema te starten vanuit een reële situatie. In de methode worden er handvaten aangereikt om een thema vanuit de leefwereld en interesses van de kleuters te starten. Door de grote visuele ondersteuning van de handpop, de prenten van het verhaal, het lied, enz. leren de kleuters handelen en concreet ervaren. De explorerende activiteiten zorgen voor betekenisvolle taken die interessant, uitdagend en zinvol zijn. Tot slot zorgt de handpop voor ondersteuning voor de leerkracht en voor de kleuters. De handpop zorgt voor een laagdrempelige aanpak om een activiteit in een vreemde taal te geven. Vervolgens verhoogt de handpop de betrokkenheid door vormelijke en inhoudelijke ondersteuning te bieden. Bijvoorbeeld de kleuters aanmoedigen, hardop denken en handelingen verwoorden. In tegenstelling tot de elementen die bijdragen tot een krachtige taalleeromgeving. Voorziet de methode kortverhalen die volledig zijn uitgeschreven in het Nederlands. Hier en daar staan er woorden vertaald naar het Frans, dit is de tekst van de handpop. Een beetje vreemd, want deze aanpak staat haaks op de didactische principes van taalinitiatie Frans. Deze stellen voor om zoveel mogelijk Frans te praten.

De methode Mila Lila is minder gekend in de basisscholen, mede omdat het alleen online verkrijgbaar is. Nadelig is dat de methode geen tastbare handpop heeft. Het meisje Lila komt wel steeds in beeld bij het begin van ieder verhaal of lied. Hierdoor wordt een beetje dat positief, veilig en rijk leerklimaat bevestigd. Ten tweede zijn er de betekenisvolle taken. Per thema heb je een lied en een verhaal in de vorm van een filmpje. Door de bewegende beelden worden de betekenis van woorden zeer visueel ondersteund. Binnen de methodes verschillen de thema's ook naargelang de leeftijd en dus de leefwereld en interesses van de kleuters. Tot slot zorgt de methode voor ondersteuning voor zowel de leerkracht als de kleuters. Voor de leerkrachten is er per thema een activiteiten brainstorm en zijn er voorbeeldfilmpjes van activiteiten die de ouders zelf hebben uitgestest in de kleuterklas. Verder zorgen alweer de filmpjes voor zowel vormelijke als inhoudelijke ondersteuning.

Ik kan concluderen dat de vijf methodes vertrekken vanuit een muzische aanpak en de basisdoelen voor taalinitiatie: basisvertrouwen, taalplezier, taalattitude en taaldenken prikkelen. Vanuit deze vier doelen heb ik zelf een lesverloop opgesteld voor het ontwerpen van eigen Franse activiteiten. Dus bestaande methodes voor taalinitiatie Frans bieden leerkrachten al een houvast, toch moet een methode steeds kritisch benaderd worden.

Kinderen leren Frans op een natuurlijke manier, zoals hun eigen moedertaal. (Struyven, 2009). Taalverwerving stimuleren kan door een rijk taalaanbod, voldoende spreekkansen te bieden en op een positieve manier feedback geven. (Francois & Verhelst, 2008) Een rijk taalaanbod is begrijpelijker door je spreektempo, woordkeuze en zinslengte. Door het gebruik van een handpop tijdens Franse activiteiten, kan je het Frans leren associëren met een persoon of situatie. (Flikkert, 2003) Kleuters leren dat er Frans wordt gesproken door de leerkracht en/of de handpop door een vast openings- en afscheidsritueel. Een handeling die gekoppeld is aan taal, wordt sneller verwoord. Bovendien moet het taalaanbod begrijpelijk

zijn en tegelijk uitdagen. Kortom, als een kleuter zich goed voelt en spontaan plezier beleeft, zal hij open staan voor een nieuwe taal. (Francois & Verhelst, 2008) Door kleuters de tijd te geven om te reageren verhoog je hun spreekkansen. Een stille periode is heel normaal. Daarom is het niet bevorderlijk een kleuter te dwingen Frans te praten tijdens een Franse activiteit. Indirect corrigeren op een natuurlijke en spontane manier is de beste manier om om te gaan met taalfouten. Door in te gaan op de inhoud kan je de fouten op een positieve manier bijsturen. (Francois & Verhelst, 2008)

Voorbeelden van alternatieve aanpakken zijn Franse tussendoortjes en een Franse hoek. De methode Filou publiceerde al muzische tussendoortjes voor de tweede en derde kleuterklas. Elk tussendoortje is bedoeld voor een periode van één tot twee weken waarbinnen steeds hetzelfde tussendoortje regelmatig herhaald wordt. Vanuit deze visie heb ik zelf tussendoortjes ontworpen en bestaande tussendoortjes uitgetest. Om toch doelgericht aan de slag te gaan, heb ik een observatielijst o.b.v. betrokkenheid opgesteld. De lijst is tot stand gekomen door de 5 niveaus van welbevinden en betrokkenheid van Laevers. (Laevers & Depoedt, 2004)

Om de Franse activiteiten meer visueel te maken in de klas, besloot ik een Franse hoek in te richten. Als vertrekpunt gebruikte ik de twee canvassen van de Franse tussendoortjes. Verder heb ik typische voorwerpen van Frankrijk geselecteerd. Bijvoorbeeld een wijnfles, een doosje kaas, de Franse vlag, een patisserie doos, een broodzak van het stokbrood, enz. Een valkuil hierbij was dat ik minder focuste op België, waar ook Frans wordt gesproken.

In het tekenkistje hing ik steeds een prent waarover onze Franse activiteit ging. Dit is een foto van de kast boven het boekenrek. Ik heb doelbewust voor dit plekje gekozen. Wanneer de kleuters een boek namen uit het rek, keken ze onbewust naar de Franse hoek.

De vier basisdoelen zijn de belangrijkste pijlers voor taalinitiatie. Ik heb deze als uitgangspunt genomen bij iedere activiteit die ik zelf heb ontworpen. De bedoeling van het lesverloop is een vaste structuur te creëren tijdens Franse activiteiten. Dit versterkt taalinitiatie in een krachtige taalleeromgeving. Basisvertrouwen is één van de basisdoelen om aan taalinitiatie te doen. Door het scheppen van een positief, veilig en rijk leerklimaat voelen kleuters zich op hun gemak. Dit zorgt ervoor dat de kleuters willen meedoen. Indien er sprake is van welbevinden staan de kleuters open voor nieuwe prikkels uit de omgeving en beginnen ze spontaan te exploreren. Activiteiten die aansluiten bij de leefwereld en interesses van de kleuters ervaren ze als betekenisvolle taken. De leerkracht ondersteunt de kleuters door interactie waar veel aandacht uitgaat naar de intonatie, articulatie, herhalen, maar niet vertalen.

Bij het opstellen van een Franse activiteit heb ik steeds dezelfde stappen gehanteerd in de lesvoorbereiding. Verder heb ik een onderscheid gemaakt tussen taalinitiatieactiviteiten met en zonder een verhaal.

De overheid legt een aantal doelen op die je kan nastreven tijdens Franstalige activiteiten. Die doelen kan je eigenlijk samenvatten onder één noemer, nl. taalattitude. Want daar draait het vooral om bij taalinitiatie. Kinderen op een zo vroeg mogelijke leeftijd een positieve attitude aanleren t.o.v. andere talen, en specifiek hier het Frans. Verschillend onderzoek heeft aangetoond dat je best zo vroeg mogelijk een taal aanleert. (Struyven, 2009) Wetenschappelijk onderzoek van Beheydt toont aan dat de uitspraak van klanken wordt bepaald door het vroeg, spelenderwijs kennismaken met vreemde talen. (VLOR, 2004)

Door observaties en bevraging van de mentoren merkte ik op dat in de huidige praktijk het belang van vroeg vreemdetalenonderwijs er is, maar nog niet door de meeste basisscholen

wordt op ingezet. De scholen waar ik mijn stageacties heb uitgevoerd, werd al met bepaalde methodes gewerkt. Ik heb de methodes gehanteerd en kritisch benaderd met het belang taalinitiatie aan te bieden in een krachtige taalleeromgeving. Het gevolg van mijn onderzoek is ook een leerkrachtenbundel om op zelfstandige basis een Franstalige activiteit uit te werken volgens een geïntegreerde aanpak.

In een verder onderzoek zou ik kunnen nagaan welk effect taalinitiatie Frans vanaf de kleuterklas heeft op de latere leeftijd.

Hoofdstuk 6: Bijlagen

6.1 Resultaten enquête medestudenten

Scholen	Taalinitiatie Frans?	Gebruik van een methode?	Welke kleuterklas?	Lager onderwijs?
School 1	Neen			
School 2	Ja	Oh là là!	Vanaf 1 ^{ste} KK	Ja
School 3	Neen			
School 4	Neen			
School 5	Ja	Oh là là!	3 ^{de} KK	Ja
School 6	Neen			
School 7	Neen			
School 8	Neen			
School 9	Ja	Oh là là!	2 ^{de} KK - 3 ^{de} KK	Ja
School 10	Neen			
School 11	Ja	Pistache	3 ^{de} KK	Ja
School 12	Neen			
School 13	Neen			
School 14	Neen			
School 15	Neen			
School 16	Ja	Oh là là!	3 ^{de} KK	Ja
School 17	Neen			
School 18	Neen			
School 19	Neen			
School 20	Neen			
School 21	Ja	Oh là là!	3 ^{de} KK	Ja
School 22	Neen			
School 23	Neen			
School 24	Neen			
School 25	Neen			
School 26	Neen			
School 27	Ja	Pistache	3 ^{de} KK	Ja
School 28	Neen			
School 29	Neen			
School 30	Neen			

6.2 Observatielijst activiteit 1ste kleuterklas

Observatielijst 1

Verhaal: O , giraf, wat ben je onhandig!

De leerkracht...	Check
Is voldoende vertrouwd met het Frans.	x
Heeft een correcte uitspraak van het Frans.	x
Heeft een voldoende rijke woordenschat kennis in het Frans.	x
Kan correcte zinsconstructies maken in het Frans.	x
Brengt nieuwe woordenschat aan in een herkenbare context.	
Brengt op een speelse manier nieuwe woordenschat aan.	x
Gebruikt visuele ondersteuning (gebaren, prenten,..) bij het aanleren van nieuwe begrippen.	x
Herhaalt de gekende woordenschat.	
Vertaalt Franse woordenschat naar het Nederlands.	x
Spreekt Nederlands.	x
Manipuleert de handpop.	x
Integreert muzische domeinen.	x
Zorgt voor regelmaat (vast openings-/ afsluitritueel)	x
De kleuters ...	
Voelen zich veilig, durven te antwoorden, meedoen.	x
Antwoorden op de vragen in het Nederlands.	x
Antwoorden op de vragen in het Frans.	
Kijken naar de handpop.	x
Zijn betrokken met het verhaal.	x
Geven aan dat ze het (niet) leuk vinden.	
Geven aan dat de activiteit te moeilijk/makkelijk is.	
Leren iets over de Franse cultuur.	
Reflecteren over de gelijkenissen en verschillen met het Nederlands.	

6.3 Observatielijsten activiteiten 2de kleuterklas

Observatielijst 2

Verhaal: La poupée de Titine

De leerkracht...	Check
Is voldoende vertrouwd met het Frans.	x
Heeft een correcte uitspraak van het Frans.	x
Heeft een voldoende rijke woordenschat kennis in het Frans.	
Kan correcte zinsconstructies maken in het Frans.	
Brengt nieuwe woordenschat aan in een herkenbare context.	x
Brengt op een speelse manier nieuwe woordenschat aan.	x
Gebruikt visuele ondersteuning (gebaren, prenten,..) bij het aanleren van nieuwe begrippen.	x
Herhaalt de gekende woordenschat.	
Vertaalt Franse woordenschat naar het Nederlands.	
Spreekt Nederlands.	
Manipuleert de handpop.	x
Integreert muzische domeinen.	x
Zorgt voor regelmaat (vast openings-/ afsluitritueel)	x
De kleuters ...	
Voelen zich veilig, durven te antwoorden, meedoen.	x
Antwoorden op de vragen in het Nederlands.	x
Antwoorden op de vragen in het Frans.	
Kijken naar de handpop.	
Zijn betrokken met het verhaal.	
Geven aan dat ze het (niet) leuk vinden.	x
Geven aan dat de activiteit te moeilijk/makkelijk is.	
Leren iets over de Franse cultuur.	
Reflecteren over de gelijkenissen en verschillen met het Nederlands.	

Observatielijst 3

Verhaal: La poupée de Titine

De leerkracht...	Check
Is voldoende vertrouwd met het Frans.	
Heeft een correcte uitspraak van het Frans.	
Heeft een voldoende rijke woordenschat kennis in het Frans.	
Kan correcte zinsconstructies maken in het Frans.	
Brengt nieuwe woordenschat aan in een herkenbare context.	
Brengt op een speelse manier nieuwe woordenschat aan.	
Gebruikt visuele ondersteuning (gebaren, prenten,..) bij het aanleren van nieuwe begrippen.	
Herhaalt de gekende woordenschat.	
Vertaalt Franse woordenschat naar het Nederlands.	x
Spreekt Nederlands.	x
Manipuleert de handpop.	
Integreert muzische domeinen.	
Zorgt voor regelmaat (vast openings-/ afsluitritueel)	x
De kleuters ...	
Voelen zich veilig, durven te antwoorden, meedoen.	x
Antwoorden op de vragen in het Nederlands.	x
Antwoorden op de vragen in het Frans.	
Kijken naar de handpop.	
Zijn betrokken met het verhaal.	x
Geven aan dat ze het (niet) leuk vinden.	x
Geven aan dat de activiteit te moeilijk/makkelijk is.	
Leren iets over de Franse cultuur.	
Reflecteren over de gelijkenissen en verschillen met het Nederlands.	

Observatielijst 4

Lied: La poupée de Titine

De leerkracht...	Check
Is voldoende vertrouwd met het Frans.	
Heeft een correcte uitspraak van het Frans.	
Heeft een voldoende rijke woordenschat kennis in het Frans.	
Kan correcte zinsconstructies maken in het Frans.	
Brengt nieuwe woordenschat aan in een herkenbare context.	
Brengt op een speelse manier nieuwe woordenschat aan.	x
Gebruikt visuele ondersteuning (gebaren, prenten,..) bij het aanleren van nieuwe begrippen.	
Herhaalt de gekende woordenschat.	
Vertaalt Franse woordenschat naar het Nederlands.	
Spreekt Nederlands.	
Manipuleert de handpop.	x
Integreert muzische domeinen.	x
Zorgt voor regelmaat (vast openings-/ afsluitritueel)	x
De kleuters ...	
Voelen zich veilig, durven te antwoorden, meedoen.	x
Antwoorden op de vragen in het Nederlands.	x
Antwoorden op de vragen in het Frans.	
Kijken naar de handpop.	x
Zijn betrokken met het verhaal.	
Geven aan dat ze het (niet) leuk vinden.	
Geven aan dat de activiteit te moeilijk/makkelijk is.	
Leren iets over de Franse cultuur.	
Reflecteren over de gelijkenissen en verschillen met het Nederlands.	

Observatielijst 5

Verwerking: La poupée de Titine

De leerkracht...	Check
Is voldoende vertrouwd met het Frans.	x
Heeft een correcte uitspraak van het Frans.	x
Heeft een voldoende rijke woordenschat kennis in het Frans.	
Kan correcte zinsconstructies maken in het Frans.	x
Brengt nieuwe woordenschat aan in een herkenbare context.	x
Brengt op een speelse manier nieuwe woordenschat aan.	
Gebruikt visuele ondersteuning (gebaren, prenten,..) bij het aanleren van nieuwe begrippen.	
Herhaalt de gekende woordenschat.	x
Vertaalt Franse woordenschat naar het Nederlands.	
Spreekt Nederlands.	x
Manipuleert de handpop.	x
Integreert muzische domeinen.	x
Zorgt voor regelmaat (vast openings-/ afsluitritueel)	x
De kleuters ...	
Voelen zich veilig, durven te antwoorden, meedoen.	x
Antwoorden op de vragen in het Nederlands.	x
Antwoorden op de vragen in het Frans.	x
Kijken naar de handpop.	x
Zijn betrokken met het verhaal.	
Geven aan dat ze het (niet) leuk vinden.	x
Geven aan dat de activiteit te moeilijk/makkelijk is.	
Leren iets over de Franse cultuur.	
Reflecteren over de gelijkenissen en verschillen met het Nederlands.	

Observatielijst 6

Verwerking 2: La poupée de Titine

De leerkracht...	Check
Is voldoende vertrouwd met het Frans.	x
Heeft een correcte uitspraak van het Frans.	x
Heeft een voldoende rijke woordenschat kennis in het Frans.	x
Kan correcte zinsconstructies maken in het Frans.	x
Brengt nieuwe woordenschat aan in een herkenbare context.	x
Brengt op een speelse manier nieuwe woordenschat aan.	x
Gebruikt visuele ondersteuning (gebaren, prenten,..) bij het aanleren van nieuwe begrippen.	x
Herhaalt de gekende woordenschat.	x
Vertaalt Franse woordenschat naar het Nederlands.	
Spreekt Nederlands.	
Manipuleert de handpop.	
Integreert muzische domeinen.	
Zorgt voor regelmaat (vast openings-/ afsluitritueel)	x
De kleuters ...	
Voelen zich veilig, durven te antwoorden, meedoen.	x
Antwoorden op de vragen in het Nederlands.	x
Antwoorden op de vragen in het Frans.	
Kijken naar de handpop.	
Zijn betrokken met het verhaal.	
Geven aan dat ze het (niet) leuk vinden.	x
Geven aan dat de activiteit te moeilijk/makkelijk is.	
Leren iets over de Franse cultuur.	
Reflecteren over de gelijkenissen en verschillen met het Nederlands.	

Observatielijst 7

Verhaal: Chapeau!

De leerkracht...	Check
Is voldoende vertrouwd met het Frans.	x
Heeft een correcte uitspraak van het Frans.	x
Heeft een voldoende rijke woordenschat kennis in het Frans.	
Kan correcte zinsconstructies maken in het Frans.	
Brengt nieuwe woordenschat aan in een herkenbare context.	x
Brengt op een speelse manier nieuwe woordenschat aan.	x
Gebruikt visuele ondersteuning (gebaren, prenten,..) bij het aanleren van nieuwe begrippen.	x
Herhaalt de gekende woordenschat.	x
Vertaalt Franse woordenschat naar het Nederlands.	x
Spreekt Nederlands.	x
Manipuleert de handpop.	x
Integreert muzische domeinen.	
Zorgt voor regelmaat (vast openings-/ afsluitritueel)	x
De kleuters ...	
Voelen zich veilig, durven te antwoorden, meedoen.	x
Antwoorden op de vragen in het Nederlands.	x
Antwoorden op de vragen in het Frans.	
Kijken naar de handpop.	x
Zijn betrokken met het verhaal.	x
Geven aan dat ze het (niet) leuk vinden.	x
Geven aan dat de activiteit te moeilijk/makkelijk is.	
Leren iets over de Franse cultuur.	
Reflecteren over de gelijkenissen en verschillen met het Nederlands.	

Observatielijst 8

Verhaal: Martha bla-bla

De leerkracht...	Check
Is voldoende vertrouwd met het Frans.	x
Heeft een correcte uitspraak van het Frans.	x
Heeft een voldoende rijke woordenschat kennis in het Frans.	x
Kan correcte zinsconstructies maken in het Frans.	x
Brengt nieuwe woordenschat aan in een herkenbare context.	x
Brengt op een speelse manier nieuwe woordenschat aan.	x
Gebruikt visuele ondersteuning (gebaren, prenten,..) bij het aanleren van nieuwe begrippen.	x
Herhaalt de gekende woordenschat.	
Vertaalt Franse woordenschat naar het Nederlands.	
Spreekt Nederlands.	x
Manipuleert de handpop.	x
Integreert muzische domeinen.	
Zorgt voor regelmaat (vast openings-/ afsluitritueel)	x
De kleuters ...	
Voelen zich veilig, durven te antwoorden, meedoen.	x
Antwoorden op de vragen in het Nederlands.	x
Antwoorden op de vragen in het Frans.	x
Kijken naar de handpop.	x
Zijn betrokken met het verhaal.	x
Geven aan dat ze het (niet) leuk vinden.	x
Geven aan dat de activiteit te moeilijk/makkelijk is.	
Leren iets over de Franse cultuur.	
Reflecteren over de gelijkenissen en verschillen met het Nederlands.	

6.4 Observatielijsten activiteiten 3de kleuterklas

Observatielijst 9

Tour de France

De leerkracht...	Check
Is voldoende vertrouwd met het Frans.	
Heeft een correcte uitspraak van het Frans.	
Heeft een voldoende rijke woordenschat kennis in het Frans.	
Kan correcte zinsconstructies maken in het Frans.	
Brengt nieuwe woordenschat aan in een herkenbare context.	
Brengt op een speelse manier nieuwe woordenschat aan.	
Gebruikt visuele ondersteuning (gebaren, prenten,..) bij het aanleren van nieuwe begrippen.	
Herhaalt de gekende woordenschat.	x
Vertaalt Franse woordenschat naar het Nederlands.	
Spreekt Nederlands.	x
Manipuleert de handpop.	
Integreert muzische domeinen.	x
Zorgt voor regelmaat (vast openings-/ afsluitritueel)	x
De kleuters ...	
Voelen zich veilig, durven te antwoorden, meedoen.	x
Antwoorden op de vragen in het Nederlands.	x
Antwoorden op de vragen in het Frans.	
Kijken naar de handpop.	x
Zijn betrokken met het verhaal.	x
Geven aan dat ze het (niet) leuk vinden.	
Geven aan dat de activiteit te moeilijk/makkelijk is.	
Leren iets over de Franse cultuur.	x
Reflecteren over de gelijkenissen en verschillen met het Nederlands.	x

Observatielijst 10

Eugène Poubelle

De leerkracht...	Check
Is voldoende vertrouwd met het Frans.	x
Heeft een correcte uitspraak van het Frans.	x
Heeft een voldoende rijke woordenschat kennis in het Frans.	x
Kan correcte zinsconstructies maken in het Frans.	
Brengt nieuwe woordenschat aan in een herkenbare context.	x
Brengt op een speelse manier nieuwe woordenschat aan.	x
Gebruikt visuele ondersteuning (gebaren, prenten,..) bij het aanleren van nieuwe begrippen.	x
Herhaalt de gekende woordenschat.	x
Vertaalt Franse woordenschat naar het Nederlands.	x
Spreekt Nederlands.	x
Manipuleert de handpop.	x
Integreert muzische domeinen.	x
Zorgt voor regelmaat (vast openings-/ afsluitritueel)	x
De kleuters ...	
Voelen zich veilig, durven te antwoorden, meedoen.	x
Antwoorden op de vragen in het Nederlands.	x
Antwoorden op de vragen in het Frans.	x
Kijken naar de handpop.	x
Zijn betrokken met het verhaal.	x
Geven aan dat ze het (niet) leuk vinden.	
Geven aan dat de activiteit te moeilijk/makkelijk is.	x
Leren iets over de Franse cultuur.	x
Reflecteren over de gelijkenissen en verschillen met het Nederlands.	x

Observatielijst 11

Verhaal: Wie rijdt?

De leerkracht...	Check
Is voldoende vertrouwd met het Frans.	x
Heeft een correcte uitspraak van het Frans.	x
Heeft een voldoende rijke woordenschat kennis in het Frans.	x
Kan correcte zinsconstructies maken in het Frans.	x
Brengt nieuwe woordenschat aan in een herkenbare context.	x
Brengt op een speelse manier nieuwe woordenschat aan.	x
Gebruikt visuele ondersteuning (gebaren, prenten,..) bij het aanleren van nieuwe begrippen.	x
Herhaalt de gekende woordenschat.	x
Vertaalt Franse woordenschat naar het Nederlands.	x
Spreekt Nederlands.	x
Manipuleert de handpop.	x
Integreert muzische domeinen.	
Zorgt voor regelmaat (vast openings-/ afsluitritueel)	x
De kleuters ...	
Voelen zich veilig, durven te antwoorden, meedoen.	x
Antwoorden op de vragen in het Nederlands.	x
Antwoorden op de vragen in het Frans.	x
Kijken naar de handpop.	x
Zijn betrokken met het verhaal.	x
Geven aan dat ze het (niet) leuk vinden.	
Geven aan dat de activiteit te moeilijk/makkelijk is.	x
Leren iets over de Franse cultuur.	
Reflecteren over de gelijkenissen en verschillen met het Nederlands.	

6.5 Observatielijsten Franse tussendoortjes

Observatielijst 12

Frans tussendoortje: Lichaamsdelen + doe-lied

Meestal/altijd geconcentreerd.	
(Bijna altijd) aanhoudend bezig en (bijna) niet af te leiden.	
Altijd/meestal geïnteresseerd en gemotiveerd.	
Mentaal zeer actief en intens ervarend.	
(Geniet ten volle van) actief exploreren.	
Beweegt zich aan de grens van het eigen kunnen.	

Observatielijst 13

Frans tussendoortje: Doe-lied + vingertaal + kleurendans

Meestal/altijd geconcentreerd.	
(Bijna altijd) aanhoudend bezig en (bijna) niet af te leiden.	
Altijd/meestal geïnteresseerd en gemotiveerd.	
Mentaal zeer actief en intens ervarend.	
(Geniet ten volle van) actief exploreren.	
Beweegt zich aan de grens van het eigen kunnen.	

Observatielijst 14

Frans tussendoortje: Je pense à...

Meestal/altijd geconcentreerd.	
(Bijna altijd) aanhoudend bezig en (bijna) niet af te leiden.	
Altijd/meestal geïnteresseerd en gemotiveerd.	
Mentaal zeer actief en intens ervarend.	
(Geniet ten volle van) actief exploreren.	
Beweegt zich aan de grens van het eigen kunnen.	

Observatielijst 15

Frans tussendoortje: Je pense à... & Les animaux

Meestal/altijd geconcentreerd.	
(Bijna altijd) aanhoudend bezig en (bijna) niet af te leiden.	
Altijd/meestal geïnteresseerd en gemotiveerd.	
Mentaal zeer actief en intens ervarend.	
(Geniet ten volle van) actief exploreren.	
Beweegt zich aan de grens van het eigen kunnen.	

Hoofdstuk 7: Bronvermelding

Beheydt, L. (2004) Raad Basisonderwijs, seminarie 12 en 13 februari, Learning Modern Languages at school in the European Union, p35.

Buekenhoudt, S. (2016) België bijna slechtste EU-land voor talen in lager onderwijs, Het Nieuwsblad. Verkregen van http://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20160925_02485721.

Devlieger, M., Frijns, C. Sierens, S. & Van Gorp, K. (2012) Is die taal van ver of van hier? Wegwijs in talensensibilisering, van kleuters tot adolescenten. Acco: Leuven.

Francois S. & Verhelst M. (2008) Peuterprikkel. Activiteiten om taal te stimuleren vanaf de peuterleeftijd. CTO: Leuven.

Garcia, O. (2009) Bilingual education in the 21st century. A global perspective. Chichester: WileyBlackwell.

Geerts, M. & Verhelst, M. (2010) Zijn we goed bezig? Onderzoek naar de kracht van de leeromgeving in de Europaschool. CTO: Leuven.

Gielen, S., Padmos, T., Philips, I., & Truyts, I. (2012) Talensensibilisering, in het kleuter- en lager onderwijs, Leuven & Gent: Centrum voor Taal en Onderwijs (KU Leuven) & Steunpunt Diversiteit en Leren (UGent).

Grosjean F. (2010) Bilingual. Life and reality. Harvard University Press.

Jonckheere, S. (z.j.) Talensensibilisering in het basisonderwijs: op een positieve manier omgaan met talen in de klas. Tijdschrift Taal, jaargang 2, nummer 3, p.34-41.

Goethals, M., Van Oosthuyze, S. & Verhelst, M. (2006) Een wereld vol talen, Vreemde taleninitiatie in het kleuter- en lager onderwijs, Centrum voor Taal & Onderwijs: Leuven.

Decreet basisonderwijs (DVO) (2013) visietekst: Taalsensibilisering en taalinitiatie: 10 vragen. Verkregen van ond.vlaanderen.be.

Omzendbrief BaO/2004/02 (2014) Onderwijs en initiatie in vreemde talen in het gewoon basisonderwijs, bijlage: het aanleren van (vreemde) talen vanaf jonge leeftijd.

VLOR, Raad Basisonderwijs (2004) Advies over vreemdetalenonderricht aan jonge kinderen. Verkregen van <http://www.vlor.be/advies/advies-over-vreemdetalenonderricht-voor-jonge-kinderen>.

Jonckheere, S., De Doncker, H., De Smedt, H. (2009) Talen op een Kier: Talensensibilisering voor het basisonderwijs. Mechelen: Plantyn.

Krashen, S. (1981) Second language acquisition and second language learning. Oxford: Pergamon.

Laevers, F. & Depondt, L. (2004) Ervaringsgericht werken met kleuters in het basisonderwijs. Leuven: CEGO Publishers.

Mila Lila (2016) Educatieve website, Frans voor jonge kinderen. Verkregen van <http://www.milalila.com/>.

- Piquet, M. & Denisot, H. (2006) *Tatou le matou 1, Methode Frans voor jonge kinderen*, Averbode: Altiora.
- Riemersma, A. (2012) Baseert zich op onderzoek van Cummins. Meertalig onderwijs, geen luxe maar vanzelfsprekend en noodzakelijk, *Tijdschrift Taal*, jaargang 3, nummer 5, p.25-31.
- Salemans, B. (2003) *Vloeiend meertalig op je zesde verjaardag*, *Taalschrift, Tijdschrift voor taal en taalbeleid*, oktober.
- Saveyn, J. (1998) *Leerlijnen – een theoretische verkenning*, *Praktijkgids voor de basisschool*. Mechelen: Kluwer.
- Schaerlaekens, A. (1998) *Bilingualism in children: An introduction*. *Psychologica Belgica*, 1998, vol 38 (3-4), 129-148.
- Schmidt, H. & De Troyer, G. & Decoo, W., (2007) *Oh là là! FlonFlon, c'est moi!*, Van In, Wommelgem.
- Staatsen, F. (2001-1998) *Moderne vreemde talen in de basisvorming, Herziene kerndoelen in de praktijk*. Coutinho: Bussum.
- Struyven, K. & Baeten, M. & Kyndt, E. & Sierens, E. (2009) *Groot worden, de ontwikkeling van baby tot adolescent*, Lannoo: Tielt.
- Tomatis (1991) *Nous sommes tous nés polyglottes*. Fixot.
- Van der Donk, C. & Van Lanen, B. (2009) *Praktijkonderzoek in de school*. Uitgeverij Coutinho: Bussum.
- Van der Strieckt, S. & Declercq, D. (2007) *Filou, muzische tussendoortjes voor initiatie Frans in de 2de en 3de kleuterklas*, Averbode: Altiora.
- Van Praag, L. et al. (2016) *Haal meer uit meertaligheid, omgaan met talige diversiteit in het basisonderwijs*, Acco: Leuven/ Den Haag.
- Vandenbroucke, F. (2007) *De lat hoog voor talen in iedere school. Goed voor de sterken, sterk voor de zwakken*. Beleidsnota van de Vlaamse minister van Onderwijs en Vorming.
- Vanderstocken (z.j.) J. TPR - Total Physical Response. Baseert zich op onderzoek van Asher. Verkregen van <http://www.nt2enalfa.com/tp.html>.
- Vandewalle, I. (2006) *Pistache 1, Nederlandstalige handleiding*, Die Keure, Brugge.
- Vanhoof, J. & Van Petegem, P. (2006) *Pei/ijlen naar succesvol schoolbeleid. Praktijkboek voor de beleidseffectieve school*. Mechelen: Wolters Plantyn.
- Verrips, M., Aarssen, J. & Fikkert, P. (2001) *Oetsiekoetsie. De meest gestelde vragen over kindertaal en meertalig opvoeden*. Utrecht/Antwerpen, Kosmos-Z&K Uitgevers.
- Versteden, P. & Philips, I. & Loman, J. (2014) *Differentiëren binnen een krachtige leeromgeving Inspelen op de talige diversiteit tussen leerlingen*. CTO.
- VLOR, (2008). *Frans leren in de basisschool, vroeg begonnen, half gewonnen: talensensibilisering en taalinitiatie vanaf de kleuterschool*, Brussel.